

CSENDŐRSÉGI LAPOK

SZERKESZTI PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre 8 K, Fél-
Évre 4 K, Negyedévre 2 K aranyértékben

Megjelenik
havonta kétszer

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Budapest, I., Országház-utca 30.

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy Isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.*

Amen.

A puskatusa.

A román kamarában egymást érik a román esendőrség visszaéléseiről és embertelen brutalitásairól szóló interpellációk. A lakosság állandó zsarolása, a baksisnak és az ingyenellátásnak nem az elfogadása, hanem egyenes megkövetelése még a legenyhébb visszaélése a román fogalmak szerinti közbiztonság derék óreinek, amiért természetesen csak az erdélyiek szoktak néha-néha felháborodni, akik mindig elfelejtik, hogy Romániában vannak, nem Magyarországon. A királyságbeliek már régen túltették magukat ezen a csekélységen, illetve elintézték az ügyet azzal, hogy a csendőreiket egyszerűen „gainari“-nak, csibészeknek nevezték el, ami kétségtelenül okos gondolat volt, mert legalább sok fölöslegos bosszúságtól megkímélik magukat, miután így már mindenki természetesnek találja, ha a csendőrök pontosan fedik megtisztelő elnevezésük fogalmát.

Mi is túl vagyunk már rajta, hogy ezen megbotránkozunk. De a bántalmazások, amelyeket a román csendőrök nap-nap mellett elkövetnek, már egyenesen vérlázítóak. Csak egyet a sok közül:

Udvarhely megyében a volt segesvári szárny és székyudvarhelyi szakasz területén van Oklánd, nagy széky község. A mi időnkben járásparancsnokság székhelye volt, a románoknál is az, a „járásparancsnok“ pedig egy Ilea Simon nevű erdélyi román csendőr „járásörmester“.

November 10-én a román képviselőházban Cosma képviselő a honvédelmi miniszterhez intézett interpellációjában a következőket mondta el:

Balogh István homoródujfalusi jómódú széky gazdát és feleségét Ilea Simon oklándi járásörmester lopással gyanúsította. A kikérdezés alkalmával a házaspár természetesen tagadta a reá fogott cselekményt, mire Ilea elkezdte őket a valóság kicsikarása végett a legborzasztóbb módon bántalmazni. Először bottal össze-vissza verte mindkettőjüket, azután Baloghnét hajánál fogva felakasztotta a legénységi szoba mestergerendájára és a levegőben lógó nőt ököllel, puskatussal és bikaökökkel véresre verte. Ezután Balogh Istvánt vette újra elő ez a vadállat és egy csendőrrel felváltva, teljes három órán át verte. Amikor így sem ért cél, derékszíjat kötött a Baloghné lábaira és a már elalélt nőt most már fejjel lefelé akasztotta fel és így kardlapozta. Utána gúzsba kötötte,

a szoba közepére fektette és a gyomrára térdelt úgy, hogy a szerencsétlent az orrán-száján megindult vér teljesen elborította. Péntek délutántól vasárnap estig, tehát két és fél napig kínozza szünet nélkül a házaspárt, amíg azután azok természetesen magukra vállaltak és „beismertek“ mindent. Ekkorra azonban mind a ketten már annyira össze-vissza voltak verve és kínozva, hogy a „járásörmester“ nem mert feljelentést tenni ellenük, hanem szabadon bocsátotta őket.

Az eset előadása után a képviselő azt javasolta, hogy oszlassák fel az egész román esendőrséget, mert az országnak nincsen szüksége olyan esendőrségre, amelyiknek a nyomozási tudománya csak annyiból áll, hogy a gyanúsítottakat végigpofozza. Ehhez igazán nem kellene csendőrök, mert így a falusi bakter is tud „nyomozni“.

Ilea Simon tehát egyelőre megkapta a magáét. Megérdemelte, mert a román képviselőnek mi is mindenben és tökéletesen igazat adunk. Ha valakinek abból áll az egész szakképzettsége, hogy a keze közé került védtelen és nagyon sokszor ártatlan embereket félholtra veri, akkor az illető ne nevezze magát csendőrnek, ne legyen büszke a tudományára és ne várjon tiszteletet és megbecsülést a lakosság részéről, amelynek egy ilyen „csendőr“ veszedelme, nem pedig oltalmazója.

Nem tudjuk, hogy részesült-e Ilea Simon „járásörmester“ legalább első elméleti kiképzésben. Hogy hamar felvitte az Isten a dolgát, az bizonyos, pedig az elmondottak után ismeretlenül is ki merjük reá mondani a szentenciát, hogy nagyfokú szellemi korlátoltságban szenved, mert a nyomozásnál rendszerint csak az szokott ilyen felháborító módon bántalmazni, aki nem győzi ésszel s azt hiszi, hogy a tudatlanságot vagy a leleményesség hiányát ököllel lehet pótolni. Ugy látszik, nincsen, aki megmagyarázza neki, hogy milyen gyenge csendőr az, aki csak a beismerésnek mindenáron való kiereszolására, nem pedig a bizonyítékok megszerzésére törekszik, ami pedig a bünvádi eljárásnak mindenütt egyedüli feltételét képezi, még talán Romániában is.

Abban, hogy a román csendőr Erdélyben alig néhány év alatt teljesen elvesztette a tekintélyét és a népszerűségét, nem kis része van a csendőrök brutalitásának. Ha nem a mi sajnálatraméltó, szegény erdélyi véreink innák meg ennek a keserű levét, akkor szinte azt mondanók, hogy jól van ez így, hadd lássák meg az erdélyi románok, hogy kik az elnyomók és kik a felszabadítók. Csak hadd sírják vissza a kakastollat, legalább jobban meg fogják majd becsülni, mint 1918-ban.

Most vesszük észre, hogy tanulságai is vannak az Ilea Simon esetének.

A marokkói kérdés.

Összeállította: dálnoki KOVÁTS GYULA vkszt.
alezredes.

(Második közlemény.)

Utolsó számunkban vázoltuk, hogy a franciák bevonulása Fezbe, Marokkó új fővárosába 1911-ben milyen komoly bonyodalmakat idézett fel az európai nagyhatalmak között. Nyilvánvalóvá vált, hogy Franciaország rá akarja tenni a kezét erre a szép jövővel kecsegtető országra. Németország ezt csak kellő kárpótlás ellenében akarta eltérni; de Anglia fenyegető fellépésére kénytelen volt engedni és lényegtelen területi nyereséggel Közép-Afrikában megelégedni.

1912-ben a többi európai nagyhatalom szétszította egymás között Észak-Afrikát. Anglia szabad kezet kapott Egyiptomban, Olaszország pedig Tripolisban, Spanyolország csak Marokkó északi partvidékét, az aránylag csekély értékű Rif területet kapta, míg az ország legnagyobb, legértékesebb része Franciaországnak jutott. Tangert, az ország akkori legértékesebb kikötőjét, irigyelték egymástól, ezért ezt később közös kezelésbe vették.

De mindebbe a papiroson felosztott területek tényleges birtokosainak, az ottani lakosságnak is volt beleszólása. Hogy milyen nehézségeket okozott ez — és okoz ma is — az angoloknak Egyiptomban és az olaszoknak Tripolisban, azt itt nem tárgyalhatjuk, bár érdekes volna. De hogy Marok-

kóban a mai helyzetet tisztán lássuk, ismernünk kell a franciák és a spanyolok immár 13 éve folyó hódító hadjáratát, melynek a mostani harcok egy fontos fejezetét képezik ugyan, de úgy látszik, még távolról sem az eredményes befejezését.

A franciák Marokkóban.

Események a világháború végéig. A francia csapatok két oldalról hatoltak be Marokkóba és pedig nyugatról az Atlanti Óceán kikötőiből és keletről Algier francia gyarmatból. Nyugat felől, az Atlanti partok kikötőiben kirakott csapatokkal — mint ismételtlen említettük — már 1911-ben bevonultak Fezbe, majd 1912-ben az ország déli részében fekvő Marokkó (Merrakes) városát, a régi fővárost is elfoglalták.

A következő években francia csapatok az Atlanti part felől előre jutottak a Középső és a Magas Atlasz hegység nyugati hegy lábáig és ott Fez-Merrakes vonalában sűrű őrszonnal elzárták a hegyek között élő bennszülött törzseket a tenger melletti gazdag síkságtól és a tengertől a magas negységig terjedő, aránylag sűrűn lakott fensíktól.

Úgyanakkor kelet felől, Algier francia gyarmatból előretörték a Muluja folyóig és a folyó mentén dél felé a Középső Atlasz keleti lejtőjéig.

Majd 1914 tavaszán egy francia oszlop Fezből kelet felé a Szebu folyó egy mellékágán fölfelé

Kálló.

História a régi jó katonavilágból.

Írta: HAJDU ISTVÁN ny. ezredes.

(Negyedik közlemény.)

— Igen, felelém tisztelegve, mert hiszen nálamnál csak nagyobb úr lehetett.

A kérdést intéző tiszt intett a kezével, hogy menjek a kocsi mellé. A kocsis, aki szintén katona volt, „lépés”-re szorította a lassú trappban kocogó lovakat. Engedelmeskedtem.

— Hadnagy úr, — folytatá a kocsin ülő tiszt — szedje össze a legénységet, vonuljon Han-Burekhez, ott várni fogom.

Jobb keze mutatóját sapkájához emelte, ami annyit jelentett, hogy egyelőre nincs több mondanivalója.

Míg a mindig kéznél levő Kálló a legénységet összetrombitálta, én azon gondolkodtam, hogy ki lehet ez a két tiszt? . . . Miért kell nekem azonnal Han-Burekhez vonulni? . . . Hiszen ezzel legalább két órai munkaidő vesz el! . . . Ha valamit akartak, megmondhatták volna azt nekem itt a helyszínen . . . Végre felderült arccal arra a végeredményre jutottam, hogy valószínűleg véget ért az én száműzetésem. Plevljéből felváltó-osztag jön, az a tiszt, aki velem beszélt, ennek — a még valahol hátul menetelő — osztagnak a parancsnoka, a másik pedig egy egyszerű utas.

Ebben gyönyörűen meg is nyugodtam.

Mekkorát dobbant azonban a szívem, mikor a Han-hoz érve, a két tiszt egyikében felismertem a hadbíró-t. A másik — egy főhadnagy — volt a jegyzőkönyv vezetője.

Hejh! Ha a világ igazándiban is akkorát fordult volna velem, mint ahogy én azt éreztem, akkor a hadbíró úr egyedül állott volna Han-Burek előtt, én meg valahol Grönlandban esküdtem volna örök hűséget — egy eszkimó kisasszonynak.

Még mindig nem lett volna olyan rettenetes, mint most visszagondolni a már-már elfeledett — *bárány-paprikásra*.

Amint a hadbíró megpillantottam, tisztában voltam a helyzettel.

Jól ismertem a bosnyák és török telefont, amelyik kilométerekre értesíti a bennszülötteket, hogy: jönnek a „svábák”! (mert bizony csak ez a diszítő jelző járt ki nekünk egész Bosznia-Hercegovinában és a Szandzsákbán is).

Ha csak egy négy-öt bakából álló őrsjárat közelített is valahol, már hallatszott a hosszan elnyújtott kurjantás:

— Hoooó! . . . Hajdi svaba! . . .

És ez ment tovább, hegyen-völgyön keresztül, mért-földekre jelezve volt, hogy: jönnek a svábák!

Jól tudta azt a Han-Burek-i gazda, mire mi odaértünk, hogy jövőnk, csak nem akarta tudni. Tudta azt a Ferhadt bég juhászpásztora is, tudta azt maga Ferhadt bég is.

A török nem szokott veszekedni, fenyegetődni. Felőle tehetett mindenki azt, amit tetszett. De az utat oda, ahova kellett, ahol a panaszt kellett emelni, azt mindig megtalálta.

Nem egyszer történt, hogy bosnyákok felmentek panaszt tenni Bécsbe, egyenesen a császárhoz.

Pillanatig sem kételkedtem, hogy fel van jelentve a báránylopás a Brigadekommandónál. A hadbíró ezt jött kivizsgálni.

Mire odaértünk, a törvényszék is el volt készítve.

A hadbíró tudta, hogy itt asztalról, székről szó sem lehet, levétette hát az őrséggel a Han ajtaját, lehozott nyolc legénységi hátböröndöt, négyet-négyet egymásra rakatott, a maga, meg a főhadnagya számára és készen volt a tárgyaló terem.

A török a Han kapujához dőlve esibukozott. Most le tudott jönni az emeletről, pedig csak két ember érkezett — nagy csendben — a Han-hoz, mikor mi hatvanöten jöttünk nagy lármával, — azt nem hallotta.

A hadbíró nem sokat teketóriázott. Amint a szakasznak „állj — jobbra arc”-ot vezényeltem, és az asztal előtt megállottam, már olvasni kezdte a vádat:

— Ön ellen szóbeli panasz tétellett, hogy f. évi január hó 28-án, mintegy hatvan-hetven emberből álló osztaggal megtámadta Han-Burek-et. Azt erőszakkal hatalmába kerítette, megszállotta, szalmát rekvirált, s ma is megszállva tartja.

A szívem nyugodni kezdett, — hát nem a bárány! . . .

nyomult Tazáig, hol egy másik oszloppal találkozott, mely Algier határáról, Udsdából jött a Muluja folyó egy mellékágának, a Msun-nak a völgyében; a két oszlop — Tazát megszállva és tartva — megnyitotta az utat a Földközi tengerbe ömlő Muluja és az Atlanti Óceánba ömlő Szebu völgyei között.

Udsdából, a régi francia algieri tartomány határán fekvő városból rövidesen gépkocsizható műút, majd aránylag nagy teljesítőképességű keskenyvágányú vasútvonal épült Tazán—Fezen—Meknész-en át Rabatba, az Atlanti part újabban legfontosabb kikötőjébe.

Ez az elsőrendű közlekedési vonal a francia Marokkónak főútjára, a francia megszállás *alaponala*, mert az Atlanti partok mentén újonnan meghódított területet köti össze a Földközi tenger mentén már régóta birtokolt Algierral, tehát közvetve Franciaországgal. A vonal biztosítására épített megerősített őrsvonalak pedig elvágják a Rif-hegység területén és a Középső Atlaszban lakó, be nem hódolt törzseket egymástól.

A világháború kezdetén a hegytömböket minden oldalról sűrű őrsvonalak vették körül, de egyelőre a francia megszálló csapatok nem merészkedtek be az úttalan, magashegységekben lakó vagy előlük oda menekült rendkívül harcias törzsek közé. Az eddig meghódított terület *nyugaton* az Atlanti Óceán, a Rif és az Atlasz hegység között körülbelül

Szó nélkül nyultam mindig oldalamon lógó irattáskámhoz, kivettem belőle az írott parancsot, bemutattam és elmondtam a fogadtatást.

— Valódi törökös (Echt türkisch) jegyezte meg a hadbíró. Intett a főhadnagynak, hogy írja:

Vidulni kezdtem. A hadbírónak egy ilyen megjegyzése nagy megnyugvás még az olyan vádlottra is, aki érzi, hogy nem hibás.

— No és tovább — kezdte újra a hadbíró — f évi január hó 28-án éjjel — tehát az ideérkezés éjszakáján — nyomta meg a közbevetett mondatot, mialatt két szürke szemével a szívemet és a vesémet vizsgálta — Ferhad bég karámjából elloptak egy ürüt! . . . Mit tud ön erről? . . .

Hüh! . . . gondoltam magamban — a gazember török egy *biraéből* már ürüt csinált. Persze mert ennek az ára legalább is kétszer annyi és így a kárérték is nagyobb!

Dehát igazságos az Isten, — megbünteti a kapzsiságot. Én csak a feltett kérdésre voltam köteles válaszolni.

— Ürüt? . . . Kérdeztem elképedt arccal: . . . ürüt? . . .
— Igen ürüt! Itt írva van; „egy ürüt” és felém fordította a hadbíró az írást, hogy saját szememmel győződhessen meg az *ürüről*.

— Ürüt? . . . Ismételttem meg újra csodálkozásomat; erről nem tudok semmit.

(Nem hazudtam, a hadbíró nem *barányt* kérdezett).
— Továbbá, — folytatta a hadbíró — ezt az ürüt ön megnyúzatta és a legénységnek belőle „*ürü-tokányt*” készítettett reggelire. Mit felel erre?

— Ürütokányt? . . . Ismételttem meg a kérdést, mintha soha életemben ürütokánynak hírét sem hallottam volna. Ürütokányt? . . . Ez nem felel meg a valóságnak.

(Megint nem hazudtam, soha sem volt az a früstük „ürütokány”, mert az becsületes „*barány-paprikás*” volt. Ezt meg nem kérdezte a hadbíró).

A jegyzőkönyv-vezető főhadnagy, nagyokat fújva körmeire, jegyezte vallomásomat.

— Önhöz nincs több kérdésem, — jelentette ki a hadbíró, — írja alá a jegyzőkönyvet. — Most a legénységet fogom kihallgatni.

A török, mikor látta, hogy a jegyzőkönyvet — ami-

akkora lehetett, mint esonka Hazánk, keleten pedig, a Muluja völgye mentén, Algier szomszédságában, félakkora.

A világháború alatt szünetel Marokkóban a francia terjeszkedés, mert minden ember az európai harctereken szükséges, olyannyira, hogy még az időközben marokkói bennszülöttekből felállított hadosztályt is a németek ellen kell bevetniök. Ezt a kényszerszünetet a franciák arra használják fel, hogy a meghódított területet biztosítsák és berendezzék. Évekig tartó munkába került, míg a többszáz kilométer hosszú őrsvonal minden őrsé védelemre berendezett elhelyezést kap. Löbiztos őrházak, laktanyák, táborok épülnek, mögöttük gépkocsizható utak, esetleg egyes keskenyvágányú vasútvonalak; mert a franciák megtanulták a világhódító rómaiaktól, hogy csak annak a területnek a birtoka biztos, ahová bármikor gyorsan el lehet jutni.

A francia hódítók módszere. Érdemes részletezni azt a módszeres eljárást, amelyet a franciák Marokkóban követtek, okulva majdnem 100 éves gyarmati tapasztalataikon. Sok kiontott vér tanította meg őket arra, hogy becsüljék meg a Mohamed vallásában, az *izlamban* még ma is élő rendkívüli erőt és igyekezzenek kihasználni azt a nagy hatalmat, melyet az izlám ad az uralkodónak és annak szerveinek az „igazhívó” alattvalók fölött. Így a franciák hangoztatják, hogy ők Marokkóba nem

ből egy árva szót sem értett — velem aláíratják, nem volt lusta kinyújtani a nyakát, hogy följebb lásson az ég felé és kétszer megfordította a fejét. Azt hiszem, hogy valami jó magas akasztófát keresett az én számomra.

A legénység egy szálíg velem egybehangozóan vallott. Ürüt nem láttak, ürütokányt nem ettek. A két szakács — aki koronatanú lett volna — égre-földre esküdözött, hogy ők ürüt nem is láttak a manóver óta. (Ezek sem hazudtak).

A jegyzőkönyvet egytől-egyig aláírták, amivel a hadbíró úr is sietett, mert tudta, hogy ha a délután három órakor a Han előtt elhaladó póstakocsival vissza nem tér Plevljébe, akkor itt kell átéjszakáznia a Han-ban, itt pedig megfagy.

A török, mikor a hadbíró a póstakocsira ült, igazhívó módjára előbb a gyomrára, aztán a szájára, majd a homlokára tette a kezét. Ezt a török köszönési módot a mi bakáink úgy magyarázták odalenn, hogy a török ilyenkor, mikor egy svábának így köszön azt gondolja magában hogy: a gyomromban vagy, beszélni nem tudok veled, legjobban szeretném a fejedet. Lehet, hogy igazuk volt.

VIII.

A nagy-gyakorlatok Kalinovikban voltak, ahonnan a 37-es zászlóalj „Bandin-Odsák”-ra menetelt, hogy ünnepélyesen avassa fel az 1884-ki Filippovics-féle bosnyák felkelés leverésének harcában elesett 37. ezredbeli hősi halottak emlékoszlopát, melyet a zászlóalj tisztikara emeltetett a hősök emlékére.

A vörös márványlapon arany betűkkel a következő szavak voltak bevésve:

„A dicsőség mezején elesett hősök emlékének — a cs. és kir. 37-ik gyalogezred 3. zászlóaljának tisztikara.”
Azóta bizonyosan ledöntötték ezt az emlékoszlopot, mint a gyűlölt „svába invázió” emlékét.

Bandin-Odsák-ról Sarajevóba menetelt a zászlóalj, ahonnan vonaton indult haza Magyarországra.

Magyar-Bródban étkezés volt.

A pihenő alatt látom, hogy Kálló beszélget egy rongyos kőborcigánnyal.

Jobban szemügyre veszem a cigányt:
. . . Ezt a cigányt én már láttam valahol az életben.

hódítani jöttek, hanem csak rendet csinálni; az ország nem lesz francia gyarmat, csak francia védnökség alá kerül. Az országban látszólag tovább is a Fezben székelő Mulej Juszuf szultán uralkodik; az más lapra tartozik, hogy ő csak azt teheti, amit a Rabat kikötővárosában, újonnan épült pompás palotában székelő teljhatalmú francia „megbízott” kíván, jobban mondva: követel. Hogy ez a szerény című francia „megbízott” — tényleg kis-király, aki csak a francia kormánytól függ — az utóbbi időkig éppen Franciaország egyik legjobb tábornoka volt, Liautey tábornagy, az csak azért volt szükséges, mert sok féltelen törzset fegyverrel kellett kényszeríteni arra, hogy meghódoljon a — szultánnak.

Ha egy törzs a harcba belefáradt és hajlandó volt meghódolni, elsősorban fegyvereit kellett kiszolgáltatnia és pedig a modern gyorstüzelő puszkákat mind, még régi veszélytelen puszkát is csak annyit tarthatott meg, amennyi a közbiztonság fenntartására nélkülözhetetlen — gyakran nagyobb helységekben is csak egyet. Azután pénzbírságot kellett fizetnie; annál többet, minél hatalmasabb, gazdagabb volt a törzs és minél szívósabban harcolt volt a franciák ellen. Ha ezt is lefizette, eléggé megbizonyította, hogy igazán óhajtja a békét. Engedelmséget fogadott a szultánnak, kötelezte magát, hogy a törvényeknek aláveti magát, adót fizet és katonát állít.

Nézem, nézem, a cigány észreveszi, elmosolyodik. Akkor villant fel bennem:

... Hiszen ez az a kóbor cigány, akit én Han-Burek-nél láttam azon a nevezetes reggelen, amint Kálló valamit áteszűstetett a kezébe.

Kálló háttal állott nekem, láttam, hogy egy kis csomagot szorongat a hóna alatt.

— Na mi az Kálló, — szólítom meg közös titkunk hű őrét — ...már te rokont találtál?

— Nem rokonom hadnagy úr jelentem alásan! Han-Burek-i ismerős, ... mosolyogva veszi elő hóna alól a kis csomagot — *elhozta a báránybőrt*. Hiszen már Magyarországon vagyunk, — tette hozzá önérzetesen, ide már nem jön utána a török.

Az ám! A báránybőr ki volt készítve szépen, puhára jó meleg mándlinak és az a kóbor cigány egészen mostanáig őrizte magánál, nehogy árulója lehessen a fajtájának és el is hozta neki Magyarországra, — becsülettel.

Sok embernek nem ártana egy kis cigánybecsületet tanulnia Magyarországon!

IX.

Hogy mit hazudoztak azután a törökök ott a Szandzsákban, mit nem, azt én nem tudhatom.

De már félévnél tovább voltunk idehaza, mikor az ezredparancsnokság egy írást kézbesített nekem, amelyben az volt bizonyítva, hogy: engem és 64 *társamat* az ürülopás vádjára és következményei alól a plevljei hadbírószék végérvényesen felmentett.

Kálló már akkor kiszolgált volt, odavolt „hosszúszabadságra”.

De nem sokáig lehetett a báránybekecs boldog birtokosa.

Egy napon ugyanis átirat érkezett a vaskói főszolgabírótól az ezredparancsnoksághoz, mely arról adott hírt, hogy:

„Kálló Gligor kóborcigány, a cs. és kir. 37. gy. ezr. tartalékos kürtöse, egy orvvadászat alkalmával a cigányok és a csendőrok között kifejlődött puskaharc közben csendőrgolyótól találva, — elesett.

— Nyugodj békében öreg Kálló!

(Vége.)

Kezdetben alig számottevő esekély adót vetettek ki minden újonnan behódolt törzsre és katonát se igen szedtek. Eleinte csak arra helyezték súlyt, hogy a törzs egyáltalán betartsa a törvényeket. A törzs továbbra is megtartotta bennszülött hatóságait a régi rendszer szerint, de ezek közül a fontosabbakat francia szempontból megbízható emberekkel cserélték ki. A törzs élén a *kaid* (kormányzó) állt, ennek alárendelve a legalább 500 házból álló kerületek főnökei, a *sejk*-ek, minden faluban pedig a községi bíró — a „járó”.

Később az adó évről-évre rohamosan emelkedett; de mert a felsorolt hatósági személyeket a befolyt adókból fizették, ezért ezeknek érdekükben állt, hogy azt pontosan behajtsák. Ezek a hatóságok a népet továbbra is a régi módon kormányozták. Hatáskörük rendkívül terjedelmes. Kiterjed a rend és a közbiztonság fenntartásán kívül a bírászkodásra is, melyet a vallásukban lefektetett sajátos törvények szerint végeznek. Ezenkívül ők a vezetőik háborúban, ha a törzs megbízható és hadba vonul — természetesen eltekintve az európai mintára megszervezett katonai alakulatoktól, melyeket, kivéve az alantosokat, francia tisztek vezetnek.

De bármily nagy a bennszülött hatóságok hatalma, mindenik mellett ott áll a francia ellenőrző, aki közbeszól és a francia hatóságoknak jelent mindent, ami a francia érdekeket sérthetné. Ezeknek módjukban áll azután esetleg — ha kell a szultán útján — elrendelni azt, amit kívánatosnak tartanak.

A világháború után kezdődött a legnehezebb hódító munka a francia Marokkóban, a hegyi törzsek leküzdése.

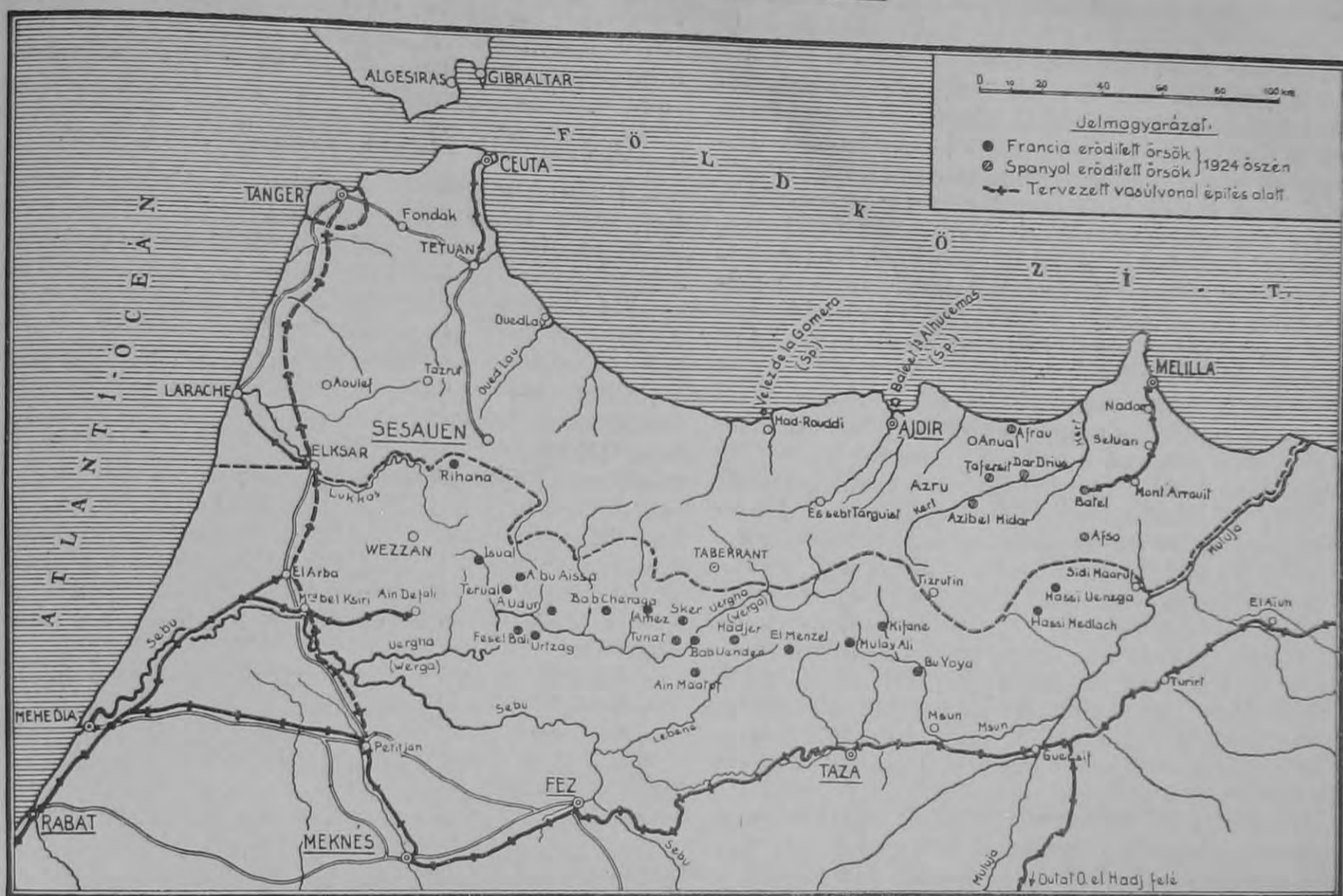
Nyugaton az Atlanti partvidéknek és *északkeleten* az Algierral szomszédos területnek elfoglalása aránylag egyszerű volt; itt szántóföldeikhez kötött, rosszul felszerelt, aránylag békés törzsekről volt szó, melyek elavult puszkáikkal lóhátról tüzelve, igyekeztek a jól felszerelt francia csapatoknak ellenállni.

Ha ez nem sikerült, a törzs nem bírt a franciák elől kitérni, mert cserben kellett volna hagynia birtokát, megélhetését. Így magyarázható, hogy a világháború előtti 2—3 évben a franciák aránylag gyorsan és kevés áldozattal eljutottak minden oldalról a hegyek lábáig s így terjedelmes értékes területeket hódítottak meg könnyűszerrel.

Délen sem kellett nagy nehézségeket leküzdeni. Itt évszázadok óta épségben fennmaradt még a hűbéres rendszer, mely Európában a középkorban virágzott, de már több mint négyszáz éve letűnt.

A kiterjedt, gazdag területen hét hatalmas *kaid* (törzsfőnök) családja uralkodott. Ezek közül a kis-királyok közül mindenik, az idők folyamán, több törzset egyesített fenhatósága alatt. A művelhető terület túlnyomó részben a *kaid* kezében volt; részben évszázadok alatt felhalmozott családi birtok, részben rendkívül kiterjedt területek, melyeket a mindenkor szultánok adományoztak a *kaid*oknak, de csak használatra. Ennek ellenértékeképpen a *kaid*ok hűséget tartottak a szultánnak és nevében mint örökös kormányzók kormányozták a királyságnak is beillő területeket. De a többszázezer holdra rugó földbirtokokat nem lehetett egységesen műveltetni. Ezért nagy darabokat hasítottak ki belőle és továbbadták használatra megbízható, előkelő törzs-

A RIF TERÜLETE.

főnökök családjainak, kik azt kisebb részekben elosztották hű embereik között. A *hűbéres*, aki ilyen birtokot — *hűbértartást* — kapott, ezért ellenszolgáltatásul, aránylag csekély adón kívül, hűséggel és engedelmességgel tartozott annak, akitől kapta, *hűbérurának*. Később az ilyen hűbértartások a hűbéresek családjában örökölhetővé váltak, ami még szorosabb szállal fűzött össze majdnem minden családot egymással.

Így a franciáknak nem volt nehéz az ország déli részében megvetni a lábukat. Csak a hét hatalmas kaid-családot kellett megtartani névleg a szultán iránti hűségben, ezáltal tényleg saját uralmuk alatt. Ezek ugyan eleinte ellenálltak a francia uralomnak; de mikor közülök három családot a franciák megfosztottak hatalmuktól és ezáltal vagyontól is, a többi okosabbnak tartotta behódolni és így függetlenségét feladva, európai mértékkel alig mérhető vagyonát megtartani. Azóta itt rend és nyugalom uralkodik. Mindez a franciáknak nem kerül sok erőfeszítésbe; csak a leghatalmasabb törzsfőnököket kell állandóan megfigyeltetniük és ellenőriztetniük. Ezek útján nagy területek vannak biztosan kezükben.

Teljesen más a helyzet *Marokkó középső és északi részében*, főleg az ország belsejét kitöltő hegységek tömbjeiben, a Magas Atlaszban, de különösen a Középső Atlaszban és a Rif-hegység területén. Itt a gazdag völgyekben állattenyésztésből élő féktelen, harcias törzsek laknak, amelyek évszázadok óta a szultánoknak sem hódoltak be. Soha

adót nem fizettek, katonát nem állítottak, ellenben egymással állandóan harcban álltak. Ha a szultán vagy valamelyik kormányzója sereget küldött megfékezésükre, nyájaikkal elvándoroltak úttalan, félreeső völgyekbe, ahol vizet és legelőt szintén találtak és ahova őket sorkatonaság nem követhette. Ha a hódító rövid idő múlva a lakatlan területről kénytelen volt visszavonulni, a törzs visszatért elhagyott lakhelyeire, ahol zavartanul élt tovább.

Eleinte a franciák is erős mozgó-oszlopokkal hatoltak be a hegyek közé, de gyorsan belátták, hogy ez teljesen eredménytelen. Harcra ritkán került a sor; ha pedig a hegyi lakó helyt állt is és érzékeny vereséget szenvedett, még sem hódolt be, hanem elvándorolt olyan területre, hová a francia nem követhette. Később kezdődött a játék előről. A független hegyi lakó pedig állandó fenyegetést jelentett a már behódolt terület birtokára. A hegység lábainál rendkívül erős őrszonalakat kellett kiépíteni és állandóan megszállni, ami a megszálló csapatokat minden tekintetben rendkívül igénybevette. Liautey tábornok, ki később Marokkóban szerzett nagy érdemeiért tábornaggyá lépett elő, óvatos, rendszeres eljárást dolgozott ki, melynek alkalmazásával lassan bár és sok ember és anyag árán, de aránylag biztosan meg lehetett a hegyi törzseket fékezni. *A világháború alatt* ezt az eljárást ember hiányában nem lehetett alkalmazni; a kevés megszálló francia csapat csak arra volt elegendő, hogy a hegyi törzsek rablóhadjáratait a békés törzsek ellen megakadályozza vagy megtorolja.

Csak mikor Európában a hadviselők békét kötöttek, szabadult fel elegendő erő a francia hadviselés folytatására Marokkóban. Azóta itt állandó harc folyik, melynek vége még most is beláthatatlan.

A franciák eljárása a következő: Hadműveletekre csak a tavasz végét és részben a nyarat és az őszi időszakot lehet kihasználni. Nyáron, a legnagyobb hőség idejében, minden csapatmozgás szünetel, késő ősztől késő tavaszig pedig az esőzések, illetve a magas hegységben hó és jég úttalanná, járhatatlanná teszik a tekintetbe jövő területeket. A már meghódított területek határán az őrsvonalban azt a sávot, ahonnan az új hadművelet kiindul, a kényszerpihenő alatt kiépítik, megbízható utat, gyakran keskenyvágányú vasutat vezetnek oda és nagy raktárakban nagy készleteket halmoznak fel lőszer- és egyéb hadianyagból, emberi és állati élelemből, sőt gyakran vízből is, melyet a harcoló csapat nem talál a helyszínen, hanem hátulról kell gyakran körülményesen utánaszállítani. A tekintetbe jövő területen az őrsvonalat is sűrítik, hogy az előkészületet biztosíthassák. Majd elől gyülekeznek a támadásra szánt csapatok, — legfeljebb 8—10 zászlóalj megfelelő hegyi tüzérséggel — s ha az időjárás megbízható, megkezdődik a hadművelet, ritkán április vége, május eleje előtt. A támadók a völgyek mentén hatolnak elő egy-két oszlopban. Minden oszlop állandóan minden irányban biztosítja magát, menetben elővéddel, mindkét oldalon oldalvéddel és utóvéddel, pihenőben vagy éjjel zárt előörsökkel. Első sorban forrásokot, kutakat és a völgymenti legelőket igyekszik elfoglalni. Ha néhány kilométerre előrejutott, megáll, kiépíti utánaszállítási vonalát hátra és ezt kétoldalt erősített örsökkel biztosítja. Csak ha ez megtörtént, ami többnapos munkát jelent, folytathatja az oszlop előnyomulását, különben megtörténhetik, hogy visszavonulási útját elvágják. Így is minden élelem- vagy lőszerszállítmányt visszafelé erős fedezettel kell kíséreni.

Ha csak egy oszlop támad, lépésről lépésre igyekszik előretörni a völgy mentén a 2000—3000 méter magas hegygerinc felé, a hegyi lakókat az ivóvíztől és a legelőktől elszorítva; ha szemben, a gerinc túlsó oldalán egy másik oszlop iparkodik előre, ami, mondhatnám szabály, a hadművelet befejeződik, ha a két oszlopnak sikerül a hegygerincen egyesülni.

Többet egyéves hadjáratban ritkán sikerül elérni; az eredmény pedig egynéhány kilométer széles sáv elfoglalása, mely a gerincen át két völgyet köt egymással össze, legfeljebb akkora, mint egy kisebb magyar vármegye. Az igaz, hogy ebben a sávban van minden, ami a nyájaival elmenekült törzs megélhetésére nélkülözhetetlen. Ezért még heves ellentámadásokat kell visszaverni. Azután jön a tervszerű berendezkedés az ujonnan megszállt területen: annak határán erősen kiépített őrsvonalak és nagyobb támpontok, melyek rendkívül sok élő erőt kötnek le; terjedelmes, védhető táborok nagy raktárakkal, jó összeköttetés, lehetőleg gépkocsizható út visszafelé.

Ilyenképpen a birtokba vett sávok között szigetek keletkeznek, melyen a be nem hódolt törzsek tömörülnek. Többéves hadjárat ezeket a szigeteket újabb és újabb sávokkal szorosabban és szorosab-

ban körülzárja, míg végre a körülzárt lakosság kénytelen letenni a fegyvert. Ez csak végszükség esetén következik be, ezért a tárgyalások rendkívül rövid tartamúak; a legyőzött törzs kényre-kedvre megadja magát. További sorsát már előbb vázoljuk.

A franciák harcai 1920—24. években.

Liautey tábornagy 1920-ban többhónapi heves harc árán csapataival majdnem mindenütt benyomult a hegyi törzsek közé és azok közé az előbb vázolt módszer szerint beékelődve, igyekezett azokat egymástól elszigetelni, hogy majd a különvált törzsek szigeteit a következő években mind szorosabban és szorosabban körülzárva, a törzsek végleges meghódolását előkészítse. 1920 őszen a francia Marokkó legnagyobb része már meghódult. Számottevő tüzfészkek voltak még a részben francia, részben spanyol fenhatóság alá tartozó Rif hegységben, azonkívül a Középső, de főleg a Nagy Atlasz hegységeiben. De már a meghódított terület határain is állandó, véres csatározás folyt a szabad törzsekkel, mely rendkívül sok francia csapatot kötött le és gyakran érzékeny veszteségeket okozott.

Liautey aránylag számottevő hadsereg fölött rendelkezett; de ebben, híven a franciák ujonnan bevett szokásához, a vezetőkön kívül alig volt francia, mert a francia közvélemény a világháború végzetes érvágása óta a legesekélyebb francia vérveszteségre felzúdult. Főképen régi észak- és közép-afrikai gyarmataik lakosságát vették igénybe a gyarmati háborúkra, de az ujonnan meghódított területekből is minél előbb katonát szedtek, melyeket európai mintára megszervezett csapat- és seregtestekbe osztottak be, azonkívül a rossz gazdasági viszonyok miatt bőségesen akadt Európa majdnem minden országából önkéntes az „idegen légió“ ezredeibe; ezek között, sajnos, számtalan magyar is. A hadsereg 60—80 zászlóalj gyalogságból, 20—25 lovasszázadból és 10—15 ütegből állt, bőven felszerelve mindazzal, amit a modern technika a hadvezetés szolgálatába állít.

Ezenkívül a régebben meghódult, megbízható törzsek is néha önként hadbavonultak saját vezetőik alatt a franciák oldalán, de ezeket kevésbé megszervezett és gyengén felszerelt „meballá“-ba osztva, csak mellékfeladatokra használták fel.

A meghódult területek határainak biztosítása rendkívül sok erőt kötött le, úgy hogy csak kevés erő maradt mozgó alkalmazásra. Tekintettel erre és a hadműveletre alkalmas idő rövidségére, évente csak szorosan megszabott részfeladatokat lehetett megoldani. Így a francia hadműveletek Marokkóban kisebb csoportok néhány hetes, legfeljebb 1—2 hónapos részletharaira bomolnak szét, de — ellentétben a spanyol eljárással — ezek a részletharcok egymással szoros összefüggésben állnak; egy nagyvonalú, de óvatos terv pontosan kimért egyes lépéseit képezik a végcél felé, az ország teljes meghódítására.

Az 1921-es hadjáratra Liautey tábornagy 63 zászlóalj gyalogsággal, 29 lovasszázaddal, 24 üteggel — főleg hegyitüzérség — és 10 repülőszázaddal rendelkezett, utóbbiak között aránytalanul sok bom-

bázógéppel, mely a benszülött ellenség ellen aránylag hatékony. Összlétszám: 2500 tiszt, körülbelül 80.000 ember.

De ebből, a gyarmati viszonyok között számottevő hadseregből 20 zászlóaljat felemésztett a hosszú őrsvonalak megszállása, egy 6 zászlóaljnyi csoportot pedig minden eshetőségre vissza kellett tartani tartalékban.

Igy a hadműveletekre csak 37 zlj. maradt; valamivel több, mint az összes erők fele, de aránylag bővebben ellátva a többi fegyvernemmel.

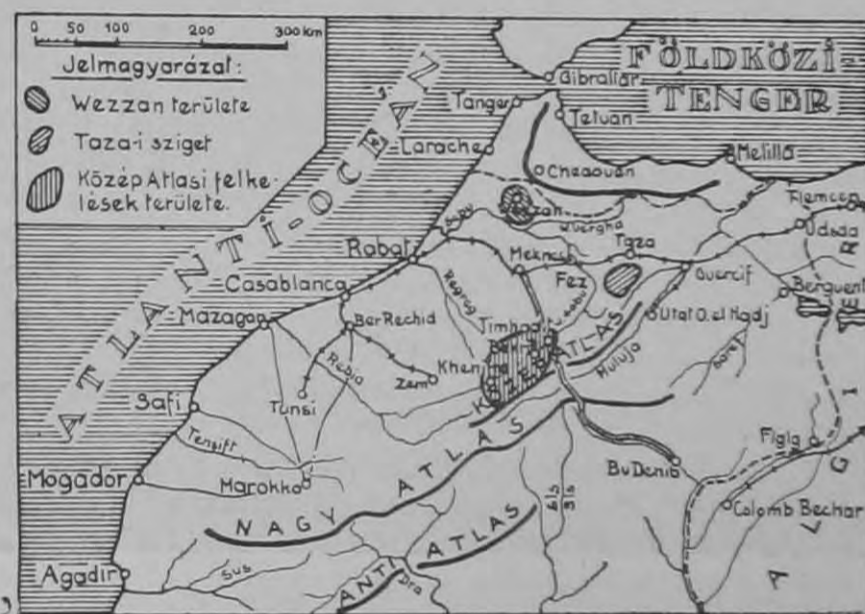
Liautey tábornagy előre kidolgozott terve szerint a legfontosabb feladat volt a Tazától közvetlenül délre a Közép Atlasz északi részében élő Uarain törzs megfékezése. Mióta 1914-ben a franciák először megnyitották az utat kelet és nyugat közt, mely Tazánál vezet át a Rif hegység és a Közép Atlasz közti 1000 méter magas horpadáson, azt állandóan harc árán kellett megvédeniök ez ellen a harcias törzs ellen. 1917-ben egy erős oszlop nehéz harcok árán utat tört magának a törzs területén keresztül, de nem sikerült a törzset meghódítani. 1920-ban is itt folytak a legnehezebb harcok, míg végre Liautey elhatározta, hogy a törzset elvágja a magas hegységbe vezető visszavonulási útjától, majd bekeríti és hódolásra kényszeríti. E célból két oszlopot alakított; a *keleti* oszlopnak a Muluja völgyéből nyugat felé, a *nyugati* oszlopnak pedig a Szebu egyik mellékága mentén kelet felé kellett a Középső Atlasz gerincére feljutnia. A hadművelet tervszerűen zajlott le; a *keleti* oszlop, 15 zászlóalj, 5 lovas század és 15 hegyi üteg, április elején kezdte meg előnyomulását, majd célját elérve, bevárta a nyugati oszlopot, közben az elfoglalt völgyet a szokott módon védelemre berendezve és az utánszállítási vonalat kiépítve. A *nyugati* oszlop 7 zászlóaljjal, 2 lovas századdal és 4 hegyi üteggel előbb előnyomulási útját biztosította néhány oldalt fekvő magaslat elfoglalásával, majd május hónapban megindult és június elején egyesült a keleti oszloppal a hegygerincen. Ezáltal a törzs el volt vágva az Atlasz tömbjétől, rövidesen kénytelen volt megadni magát.

Ebben az évben még két harcias törzset kellett megfékezni. Az egyik a Dsebala törzs, mely északnyugaton a spanyol területtel határos Lukkos folyó és az alsó Szebu közt, a Rif hegység északnyugati lejtjein élt és az 1920-ban elfoglalt Wezzan városát, valamint a várostól nyugatra és délre a tengerpartig elterülő gazdag „el Gharb“ síkságot állandóan veszélyeztette. Ennek a törzsnek Mesztara nevű ága 1921 márciusban előzönlötte a francia őrsvonalat és egyes őröket körülzárt; ki akarta azokat éheztetni. A legfontosabb őr — Issual — felszabadítására kiküldött 25 századból és 2 hegyi ütegből álló oszlopot a felkelők megverték, mire a Rif törzsei is csatlakoztak hozzájuk. Áprilisban lángban állt a környék, alapos és gyors beavatkozásra volt szükség. A franciák ellentámadása április végén indult meg, most már számottevő erőkkel: 11 zászlóaljjal, 4 lovas századdal és 8 hegyi üteggel s így lassan bár, de meghozta a biztos eredményt. Júliusig előrejutott a régi őrök vonaláig, azokat felszabadította és a vonalba 3 új őröt állított be. A visszadobott Rif-törzsek a Rif túlsó oldalán fekvő Sesauen város ellen fordultak s onnan a spanyolokat júliusban visszadobták a tengerig. De a

francia őrsvár biztosan működött; a mögötte elzárt lázadó Mestara törzs rövidesen megadta magát. Ehhez a területhez jobbra csatlakozik a Werga folyó völgye, mely a Rif területet délről határolja. 1920 óta a folyó mentén húzódott a francia őrsvonal, balra összeköttetésben állt az említett Wezzan körüli őrsvonallal.

Liautey terve szerint ebben az évben még a Bekrit körül, a Középső Atlasz gerincének középső szakaszában élő Zaján törzssel is kellett volna végezni. Ezt a törzset már 1913 óta visszaszorították a síkságból és 1916-ig kiépült őrsvonalakkal félkörbe északról nyugaton át délre körülzárták. Azóta itt is állandó volt a harc. 1921 júniusában kelet és nyugat felől egy-egy erősebb oszlop előretört a terület közepén fekvő Bekrit városa felé, hol 15 napos véres harc árán 15 zászlóalj, 6 lovasszázad,

A franciák harcai 1921-24-ben.

8 üteg és 5 repülőszázad (közte 2 bombázó század) egyesült.

A törzs megadta magát, területét ezentúl erős őrök és támpontok biztosítják, jó utakkal összekötte.

Az 1921-es harcokat részletesebben vázoltam, hogy képet adjak arról, miként és milyen eredménnyel alkalmazták a franciák a gyakorlatban az elméletben szépen elgondolt módszert a hegyi törzsek leigázására.

Az 1922-es és 1923-as harcok célja a Középső Atlasz, Középső és Nagy Atlasz északi részének elfoglalása volt. A tekintetbe jövő területen a Középső Atlasz 3500 méter magas, északi lejtje rendkívül meredek, míg déli lejtje a közte és a párhuzamos Északi Atlasz közt folyó felső Muluja völgy felé aránylag enyhe. Innen lehet a gerincet is támadással legjobban elérni, de ezzel várni kellett, míg a támadó csoport ellátására a Muluja mentén tábori vasút épült Utat el Hadj-ig.

A terület közepét szeli át a Meknész-ből délkelet felé vezető műút, mely egy 2000 méter magas nyeregben lépi át a Középső Atlasz gerincét.

Ez az út 1917 óta francia kézen volt, állandó őrökkel biztosítva, így a tőle északon lévő törzsek minden oldalról el voltak szigetelve (Tazai sziget), míg az úttól délre élő törzsek útja szabad volt a Nagy Atlasz felé.

A franciák támadása az északi csoport ellen,

a „Tazai szigetben“ élő törzsek ellen 1922 nyarán északról a Szebu völgyéből és délről a Muluja völgyéből eredménytelen volt; dacára, hogy 16 zászlóaljvetettek be, a két oszlop nem tudott egyesülni. A hadműveletet állítólag a tűrhetetlen nyári forróság miatt félbe kellett szakítani.

1923-ban két hasonló irányokból előretörő francia oszlop egyesül a terület közepén, azt meghódítja és az őszi esőzésekig kiépített őrsesoportokkal ezentúl állandóan biztosítja, de a Marmussa törzs nem adja meg magát, hanem a Nagy Atlaszba menekül.

A déli ellenséges törzsek, melyek nincsenek a Nagy Atlasztól elvágvá, kevésbé harciasak, mint az előbbiek. Három csoportban előretörő 15 francia zászlóalj már 1922 nyarán 6 hetes harcban elfoglalja hazájukat. A törzsek a Nagy Atlaszba menekülnek.

1922 őszén így a Középső Atlasz majdnem teljesen ki van tisztítva, de annál zavarosabb a helyzet a Nagy Atlaszban és a két Atlasz közti tektonokban.

1923-ban ismételt francia támadások itt 8—10 km.-re előrejutnak és 100—200 négyzetkilométer tért nyernek — akkorát, mint egy magyar járás — és egyes törzseket meghódoltnak. De a Nagy Atlaszban a francia nem tudja a lábát megvetni. Betörési vonala ezentúl is a Muluja völgyében halad felfelé, melynek mentén a tábori vasutat Utat el Hadj-tól dél felé több kilométerrel meghosszabbította.

Az 1924-es harcok célja volt, a Taza—Fez—Meknészi-i út- és vasútvonalat északra biztosító őrsvonalat, mely eddig aránylag közel, a Werga folyó mentén húzódott, északra a Rif gerince felé előretolni, lehetőleg a francia-spanyol terület határáig. Eddig Liautey tábornagy csapatai, mint az előbbieken láttuk, máshol voltak elfoglalva; most ez volt a legfontosabb feladat, mert nagy veszély fenyegetett az irányból.

A Rif terület rendkívül harcias törzseit ugyanis — mint később elmondjuk — Abd el Krim több éves eredményes harcban egyesítette a spanyolok ellen és ezekre ismételten súlyos csapást mért. A spanyolok a sok éves eredménytelen harcba belefáradtak és elhatározták, hogy 1924-ben a kevésbé értékes Rif területet kiürítik.

Előrelátható volt, hogy ettől az újabb eredménytől felbuzdulva, Abd el Krim dél felé fordul a franciák ellen; a Werga folyó menti őrsvonal pedig igen gyenge lett volna ellene és túl közel fektült volna az említett legfontosabb eltolási vonalhoz.

A francia terület északi határának ebben a középső szakaszában a spanyol-francia határ a Werga-tól 30—40 km.-re északra húzódott a Rif hegység déli lejtjein. Míg a nyugati szakaszban a Wezzan körüli francia őrsök a Lukkos folyó mentén csatlakoztak a spanyolokhoz és a keleti szakaszban a Taza-tól északkeletre a Muluja folyó mellékágai mentén a határig előre tolt francia őrsök szintén többé-kevésbé szoros kapcsolatot tartottak a spanyolokkal, a Wergával szemben lévő spanyol területre spanyol katona eddig soha sem tette be a lábát.

(Folytatjuk.)

A vasútbiztosítás.

Irta: PINCZÉS ZOLTÁN százados.

(Folytatás.)

Pályaudvarparancsnokságok csak nagyobb és fontosabb állomásokon voltak s hatáskörük csak a pályaudvarok területére terjedt ki. A kikülönített őrségek többnyire csak a műtárgyak őrzésére voltak hivatva s mint ilyenek, helyhez voltak kötve. Maguk a vonatok, különösen pedig a tehervonatok, a pályák és a kisebb állomások biztonsága fölött állandóan csak a vasuti személyzet örködött.

A vasútbiztosító szolgálatnak a személyforgalom ellenőrzése, különösen pedig a kémelhárító szolgálat szempontjából való fontosságával és a háború alatt tapasztalt hiányosságaival más alkalmakkal fogok részletesebben foglalkozni. Itt csak azt kívánom megjegyezni, hogy a háború előtti hadvezetőség valószínűleg nem fordított a vasuti lopások meggátlására olyan nagy figyelmet, mint amelyet a kérdés megérdemelt volna s így már csak a háborús tapasztalatok kényszerítettek ki bizonyos ellenintézkedéseket, amelyek azonban mindvégig elégteleneknek bizonyultak.

A legelső ilyen intézkedés az volt, hogy az értékesebb szállítmányokat kísérő legénységgel vagy éppen őrséggel indították útba. Könnyű elképzelni, hogy ez milyen emberpocsékolással járt. Csapatok, intézetek, alosztályok, száz és száz alakulat mind maga gondoskodott szállítmányának biztonságáról, ezer és ezer ember utazgatott napokig, sőt hetekig az ilyen szállítmányokkal a harctéren és a mögöttes országban; sokszor egy és ugyanazon tehervonaton öt-hat különféle őrség volt, amelyek közül azonban mindenik csak a maga szállítmányára vigyázott, a többivel nem törődött. Csapatszállítmányok és tehervonatok sokszor órák hosszat vesztegeltek egymás melletti sínpárokon, s így bizony nem lehetett csodálkozni rajta, ha a csapatszállítmány elindulása után az ottmaradt teherkocsik némelyikén mindezek dacára olyan hiányokat fedeztek fel, amelyekben talán maga a tisztek nélküli kísérő legénység is ludas volt.

Később a vasútbiztosító alakulatok keretében mozgó őrségeket, vonatkísérő járőröket létesítettek, amelyek azonban a folytonosan fokozódó létszámlhiány miatt csak a legértékesebb szállítmányokat tartalmazó vonatokat kísérték s csak a háború vége felé állítottak fel a hadtápterületen a nagyobb vasuti állomásokon speciális tábori esendőr osztagokat, amelyeknek feladata a vasuti tolvajlások meggátlása és azok nyomozása volt. Hogy ezek milyen eredménnyel működtek, nem tudom. A szállítmányok kísérgetése egyébként a forradalmak utáni időkig szokásban volt s annak csak a vasut tilalma vetett véget. Előfordult ugyanis, hogy ilyen kísérők vasuti szerencsétlenségek alkalmával szenvedett sérüléseik miatt a vasut ellen kártérítési pert indítottak s ezért a vasut megtiltotta, hogy tehervonatokkal kísérők is utazzanak.

A nap-nap mellett előfordult számtalan vasuti lopás nyomozásának nehéz munkája a mögöttes országban, majdnem kizárólag az amúgy is túlságosan igénybevett esendőrség vállaira nehezedett. Aki már nyomozott vasuti lopást, az tisztában van vele, hogy ez a legnehezebben kideríthető bűn-

Az Olaszországból hazahozott 23 hősi halott fogadása október 31-én. Honvédek viszik a koporsókat.

e selekmények közé tartozik, és tartozott különösen a háború alatt. A rendkívül nagy személyforgalom, a csapatszállítmányok, az áruknak raktárakban, átrakóhelyeken, sőt szabad rakodóterületeken való hosszas heverése, a kocsik hiányos lezárása, a vonatok hosszas veszteglése mindig, de különösen sötét, esős éjszakákon bőséges alkalmat nyújtottak a szállítmányok megdézsmálására úgy, hogy az egyes esetekben legtöbbször annyi volt a gyanúsított, hogy senkit sem lehetett gyanúsítani. Ehhez járult azután még az is, hogy a lopást többnyire jó egynéhány állomással később vették észre s arról természetesen a felfedezés helyén illetékes őrsöt értesítették. Hol kezdje már most a járőr a nyomozást? Mire a nyomozás megkezdődött, a vonatkísérő személyzet, sőt esetleg maga a kifosztott kocsis már Isten tudja, hányadik állomáson járt, a feljelentő állomásfőnök pedig rendszerint nem tudott egyebet mondani, mint azt, amit neki jelentettek, vagy amit maga is konstataált, hogy t. i. ebből vagy abból a szállítmányból ez vagy az az áru hiányzott. Ahhoz, hogy ilyen esetekben a járőr eredményesen nyomozhasson, mindenekelőtt arra lett volna szükség, hogy magát a komplikált vasuti adminisztrációban is legalább félig-meddig kiismerje, hogy ha az ellopott holmit nem is találja meg, legalább a mulasztással terhelt egyének felelősségét megállapítsa.

Ezt különben a vasut a saját kebelében megejtett házivizsgálat során többnyire maga is megtette. Nagyobb szabású vizsgálatot — erre hivatott személyzet hiánya miatt — természetesen csak egészen súlyos esetekben tarthattak, kisebb esetekben

a házi vizsgálat sem állott másból, mint az észlelt hiányok jegyzőkönyvi megállapításából. Legtöbb esetben a csendőrség is kénytelen volt erre a megállapításra szorítkozni s a lopást a kiderítetlen esetek közé sorolni azzal, hogy azt a „vasuti személyzet előadása szerint“, átutazó katonák követék el. A vasut pedig fizetett.

Olyankor azonban, mikor a nyomozás eredményes volt, amikor csak egy tolvajnak is a nyomára lehetett jönni, akkor aztán volt „eredmény“. A vasuti tolvajok ugyanis rendszerint hosszabb időn át folytatták bűnös üzelveiket és a dolog természete szerint nem egyedül, hanem valóságos szövetkezetekbe tömörülve. Egyetlen házkutatás után sokszor szekérszámra kellett elszállítani a bűnjeleket s a hurokra került tolvaj hamarosan elárulta einkostársait is. Egy-egy tolvajszövetkezet leleplezése sokszor hónapokra megszüntetett az illető vidéken minden vasuti lopást, amíg egyszer azután újra megkezdődtek s akkor kezűhette az őrs az egész nyomozást előlről.

A hadművelési- és hadtáptérületen a helyzet még rosszabb volt, mert ott az elveszett szállítmányok után rendszerint még csak nem is nyomoztak. Nehéz is lett volna, az igaz, de nem lehetetlen.

Ámbár nem tartozott a szorosan vett vasuti lopások közé, azokkal mégis egy kategória alá tartozik a távirda- és távbeszélő huzalok lopása is. A tettesek is többnyire ugyanazok voltak, vagy legalább is békés egyetértésben dolgoztak. A hazai lopás azonban már nem öltött olyan ijesztő méreteket, mint a vasuti lopás, mert körülményesebb volt; csak éjjel lehetett véghezvinni, a tovaszállí-

tásra a nagy súly miatt járműre volt szükség s a felfedeztetés veszélye is nagyobb volt. A huzallopások előbb-utóbb ki is derültek, mert a tettesek többnyire a környékből kerültek ki.

Az elmondottakból kitűnik, hogy amilyen könnyű volt aránylag a vasúti lopások véghezvitele és a bűnjelek elrejtése, illetve értékesítése, éppen olyan nehéz és kevés eredménnyel kecsegtető volt azok kinyomozása és a tettesek kézrekerítése. Világos tehát, hogy a vasúti lopások elleni védekezést is a megelőzésen, azok lehetetlenné tételén kell kezdenünk; a nyomozásnak csak az a feladata, hogy az óvintézkedések dacára előfordult eseteket kiderítse. Ennek azonban elengedhetetlen kelléke az, hogy a háborús vasutbiztosítás ebből a szempontból is már békében elő legyen készítve.

Nem tartom érdektelennek, hogy ennek a kérdésnek a mi viszonyaink figyelembevételével való tárgyalása előtt röviden ismertessem az osztrák csendőrségnek egy háború utáni különleges intézményét: a vasúti csendőrséget (Bahngendarmerie).

Az összeomlás után az osztrák vasúti szállítás bizonytalansága is valósággal katasztrófális méreteket öltött. Az osztrák vasutak az 1918. év második felében, tehát egy fél év alatt, a jelenlegi Ausztria területén elvesztett szállítmányokért mai értékben több, mint 900 milliárd korona kártérítést fizettek. Ezek miatt az állapotok miatt az osztrák közgazdasági élet horribilis kára mellett még az a veszély is fenyegette Ausztriát, hogy a szomszédos államok egymásközötti tranzit-forgalmukat Ausztria kikerülésével bonyolítják le, amivel az osztrák vasutak a szó szoros értelmében csődbe jutottak volna.

A forradalom alatt egyre rosszabbodó állapotok és a vonatoknak később már szervezett és felfegyverzett bandák által való rendszeres fosztogatása, sőt nyílt megtámadása életre keltette a vasúti csendőrség gondolatát. A hadügyminisztérium eredetileg 750 tisztet és 7500 csendőrt akart erre a szolgálatra alkalmazni, de a minisztertanács ezt a létszámot túlságosan magasnak találta és csak 18 tisztet és 1600 csendőrt engedélyezett, tényleg azonban a vasúti csendőrségnek ez a legénységi létszáma sohasem volt meg. A vasúti csendőrséget 1919 január 1-én állították fel. A legénység kizárólag megszállott területekről való volt. A vasúti csendőrség elnevezése: „Gendarmeriedetachment für den verschärften Sicherheitsdienst auf den Bahnhöfen“ volt, parancsnoksága Bécsben székel.

A teljesen önálló és a belügyminiszternek közvetlenül alárendelt vasúti csendőrség szervezete nem az ország politikai beosztásához, hanem a vasútvonalakhoz igazodott és a parancsnokságon kívül egy pótosztályból (Ergänzungsabteilung), 6 osztályparancsnokságból (északi, keleti, déli, nyugati vonalak, Ferenc József-vasút és fővámhivatal), 16 járásparancsnokságból és megfelelő számú őrsből állott, amelyek azonban működésüket csak 6 hét múlva és akkor is csak egyenként kezdték meg, mert a legénységet megelőzőleg legalább nagyjában ki kellett képezni erre a szolgálatra és mert az elhelyezési és élelmezési nehézségeket is csak nehezen lehetett leküzdeni. Késleltette a működés megkezdését az is, hogy a pályau-

udvarokon „közbiztonsági“ szolgálatot teljesítő legális és illegális forradalmi alakulatok, nemzetőrösek és hasonlók a szolgálatot nem voltak hajlandók a csendőrségnek átengedni s a csendőröket sok helyütt géppuskával fogadták. Végre azután 1919 február 16-án a vasúti csendőrség egy néhány pályaudvaron a szolgálatot átvette és tényleg megkezdte.

A csendőrök hamar beletalálták magukat a nekik teljesen idegen vasúti szolgálatba; egy-két hét alatt már bizonyos jártasságot szereztek a bonyolult vasútiüzem belső életében, ami fontos volt, mert a csendőrség szolgálatának az üzemet nem volt szabad zavarnia, de egyébként is, egy nagyváros pályaudvarának látszólagos zürzavarában meg sem tud mozdulni, akinek a szeme nincs hozzászokva ahhoz, hogy laikus előtt fel sem tűnő rendellenességeket is azonnal észrevegyen.

A vasúti személyzet nagy része ellenszenvvel fogadta a csendőrségnek a pályaudvaron való megjelenését, mert az ellenőrzést magára nézve sértőnek tartotta és mert azt hitte, hogy a csendőrség a vasúti személyzet szolgálatába is bele fog avatkozni. Sokan voltak természetesen, akik egész más okokból tiltakoztak a csendőrségnek a pályaudvarokra való bevonulása ellen. Az ellentétek egy időben annyira kiélesedtek, hogy a vasutasok a csendőrség miatt sztrájkjal fenyegetőztek. Megtörtént például az is, hogy egy-egy „gyanus“ tolatásnál, mikor egyes értékes árut tartalmazó vasúti kocsikat szükségtelenül félreeső vágányokra tolatták, a csendőr felugrott a tolatott kocsira, hogy a tolatás céljának utána nézzen, mire a mozdony olyan erővel lökte neki a kocsit a tolatóbaknak vagy a többi kocsi felé, hogy a csendőr súlyos sérüléseket szenvedett. Később ezek az ellentétek mindinkább enyhültek és a vasúti személyzet jóérzésű, idősebb része a csendőrséget szolgálatában még támogatni is kezdte.

A csendőrségi szolgálat eleinte csak a pályaudvarok területének éjjel-nappali állandó portyázásából állott, ami azonban csakhamar elégtelennek bizonyult, mert a portyázó járőrök csak a tettenért fosztogatókat tudták ártalmatlanná tenni, de azok, akiknek mégis sikerült egy-egy kocsit feltörniök, zsákmányukkal a kapukon, sőt a hiányos kerítéseken át is könnyű szerrel eltávozhattak. Ezért a vasút a pályaudvarok kerítéseit mindenütt kijavíttatta, a kapukba pedig a vasúti csendőrség őrkét állított. Ez az intézkedés a lopásokat egy csapásra megszüntette, mert a tolvajok nem tudták a zsákmányt elszállítani. Mindenki (vasutas is) és minden jármű, aki és ami a pályaudvar területéről bármi néven nevezendő árút vagy tárgyat kivitt, köteles volt fuvarlevéllel, mérleg- vagy kapubárcával igazolni magát, anélkül nem hagyhatta el a pályaudvar területét. A személymotosok valósággal megdöbbentő eredménnyel jártak: selyem, szövet, bőr a test körül voltak esavarva, nők alsószoknyáin hatalmas zsebeket fedeztek fel, folyadékok számára egyesek a ruha alatt hordható különleges bádogedényeket készítettek, autók, szekerek kettősfenékekkel voltak ellátva, szóval a vasúti tolvajok a lopásokra egészen különlegesen berendezkedtek. Az igazolványok felülvizsgálatát rendszerint a vasúti kapus végezte, a csendőr csak gyanu vagy ellenszegülés esetén lépett közbe.

Az Olaszországból hazahozott 23 hősi halott fogadása október 31-én. A budapesti helyőrség tisztikarának küldöttsége.

Mindezek az intézkedések eleinte csak a bécsi pályaudvaron voltak érvényben, aminek az lett a következménye, hogy azokon a lopások megszűntek ugyan, de annál jobban elszaporodtak a vonalakon és a csendőrség által nem őrzött vidéki pályaudvarokon, mert most már a bécsi vasúti tolvajok is a környékre tették át működésük színhelyét s a lopott holmit egyszerűen — feladták bécsi címükre mint teher- vagy gyorsárút. Nemcsak egyes csomagokat, de egész szállítmányokat elloptak. A vasúti csendőrség időnkint és meglepetésszerűen járőröket kezdett kiküldeni a vonalakra és a vidéki pályaudvarokra; ezeknek a járőröknek a fosztogató bandákkal sokszor formális tűzharcot kellett vívniük, úgy, hogy létszámuk nem lehetett kisebb 3—4 főnél. Az 1919. év végén a vasúti csendőrség a nagyobb vidéki pályaudvarokra is bevonult és azokon őrsöket állított fel, de a vonatkísérő járőröket a vidéki vasúti őrsök felállítására után is fenn kellett tartani, mert a kocsinak menetközben való kifosztását másként nem lehetett megakadályozni. A viszonyokra jellemző, hogy pl. a Svájc és Lengyelország között közlekedő u. n. Helvécia-vonatokat Ausztria területén egy külön megállapodás értelmében svájci katonai járőrök kísérték; az osztrák kormánynak tehát már presztizs szempontjából is érdeke volt, hogy ez az állapot megszűnjék s többek között ez is egyik oka volt a vonatkísérő csendőrség állandósításának. Ilyenformán tehát a vasúti csendőrség szolgálatát a nagyobb vasúti állomásokon felállított őrsök és az ezek között közlekedő vonatkísérő járőrök látták el.

Aszerint, amint a vasúti csendőrség szervezete fokozatosan kiépült s a csendőrök ebben a speciális szolgálatban alaposabb kiképzést és mindig nagyobb gyakorlatot szereztek, a vasúti csendőrség egyre több és szebb eredményt mutatott fel. Egyre több lett a tettenért egyének száma és a megkerített áruszállítmányok értéke. Nehéz volt azonban az esetek kinyomozása.

Amint már fentebb említettem, a vasúti tolvaj sohasem dolgozik egyedül, hanem csak tolvajszövetkezetben. A lopás véghezviteléhez, a zsákmány elszállításához, de főleg értékesítéséhez okvetlenül társakra van szüksége. Semmi esetre sem lehetett tehát a vasúti csendőrségnek megelégednie azzal, hogy az éppen tettenkapott tolvajokat elfogja és feljelenti, hanem minden egyes esetben nyomozást kellett indítani az ismeretlen tettetársak, részesei és orgazdák felkutatására, mert hiszen a baj gyökere ezeknél rejlett és ezek, de főleg az orgazdák kiirtása nélkül a helyzet javulását nem lehetett remélni. A vonatkísérő járőrök az általuk elfogott egyéneket a legközelebbi őrsnek adták át, amelynek magának is volt rendszerint egy-két elfogott gyanúsítottja. Így a vasúti őrsöknek szinte naponta ki kellett vezényelniük egy-két nyomozó járőrt, amelyek aztán természetesen sokszor napokig távol voltak. Ezt az őrsök nem bírták létszámmal, mert a pályaudvari szolgálat rendszeres felváltást, tehát egy állandó minimális létszámot követelt meg.

Ehhez járult még az is, hogy a vasúti tolvajok majdnem kizárólag Bécsből és Ausztria nagyobb városaiból kerültek ki s ezért a rendszerint

házkutatással kezdődő nyomozást is legnagyobb részben a városokban kellett lefolytatni, erre pedig az őrök járőrei — egyenruhájuk feltűnő volta miatt — kevésbé voltak alkalmasak. Ezért a vasúti esendőség parancsnoksága — a belügyminisztérium jóváhagyásával — a nyomozások foganatosítására Bécsben egy külön nyomozó osztályt (Ausforschungsabteilung) létesített. Ennek állománya eleinte 24 fő volt, ezt a létszámot azonban a folytonosan szaporodó teendők miatt mindig emelni kellett úgy, hogy az osztály jelenleg 8 kikülönített nyomozó őrsből áll 84 főnyi létszámmal.

(Folytatjuk.)

Portyázás.

A Magyar Tudományos Akadémia megalapításának és gróf Széchenyi István, a legnagyobb magyar fellépésének százéves évfordulóját ünnepelte Csonkamagyarország hazafias lakossága az elmúlt napokban. Az ünnepek külsőségei szerényen alkalmazkodtak mai helyzetükhöz, mégis impozánsak és a csonka ország határain messze túlterjedő jelentőségűek voltak, nemcsak azért, mert egész Nagymagyarország magyarsága lélekben együtt ünnepelt, hanem azért, mert a Magyar Tudományos Akadémiában és gróf Széchenyi Istvánban a modern magyar kultúra száz esztendőjét ünnepeltük. Nemzetek életében száz esztendő nem nagy idő, ha nyomtalanul elvész a történelem évezredes folyásában, de örök értékű korszakot alkot, ha kultúrája a nemzetet a népek sorából kiemeli. Az emberiséget a kultúra emelte és emeli mindig magasabbra, ezért vannak a nemzetek között jogai annak a nemzetnek, amelynek az emberiség közkincsét képező kultúra fejlesztésében érdemei vannak. Talán sohasem volt nagyobb szükségünk erre a jogunkra, mint ma, amikor balkáni pásztornépek jutottak uralomra azon a földön, amelyen ezer esztendő véres és verejtékes munkájával európai kultúrát teremtettünk. Hol voltak száz esztendővel ezelőtt azok a szomszéd nemzetek, amelyek ma ázsiaiaknak és barbároknak merészelnek minket nevezni; a középkori babonák sötéttségében éltek még, mikor a Magyar Tudományos Akadémia élére állott az akkor már évszázados magyar szellemi életnek! Trianon a porba sujtott és mi mégis diadalt ünnepeltünk gróf Széchenyi István emlékezetében: a magyar szellem fegyvereinek diadalát. Ezek a fegyverek a harci fegyvereknél is erősebbek lesznek, ha gróf Széchenyi István hazafiasságát nem csak ünnepelni, de követni is fogjuk.

*

A Széchenyi Emlékünnep Országos Bizottsága kérésre fordult Budapest lakosságához, vagyis jobban mondva, a háztulajdonosokhoz, hogy az emlékünnep napján tüzzék ki házaikra a nemzeti színű zászlót. A főváros által kitűzött zászlókon kívül alig lehetett itt-ott elvétve egy-egy zászlót látni. És így van ez minden nemzeti ünnepen: az utcák hétköznapi szürkesége kiáltóan tárja eléink az a hallatlan közönyösséget, amellyel Budapest „magyar“ népének túlnyomó része a nem-

zeti gondolattal szemben viseltetik. A románok még a méreteit is megszüntetik annak a zászlónak, amelyet Kolozsvárt az ő nemzeti ünnepeiken a mi magyar testvéreinknek vérző szívvel ki kell tűzniök s jaj annak a háztulajdonosnak, akinek házáról egy ilyen nemzeti ünnepen a román zászló hiányzik. Nem szándékozunk a románokat követendő példaként állítani magunk elé, de az embernek önkéntelenül is eszébe jut, hogy vajjon nem lehetne-e nálunk is egy kis hazafiasságra kényszeríteni elsősorban azokat, akiket a hazához nemcsak ideális, hanem reális kötelek is fűznek: a háztulajdonosokat? És vajjon nem lehetne-e egy néhány érzékeny büntetéssel észhez téríteni azokat, akik magyaroknak vallják magukat, amikor az célszerűnek látszik, de a nemzettel szemben még annyira sem érzik magukat kötelezve, hogy hébe-hóba egy zászlót kitűzzenek. Egy néhány soros, szigorúan végrehajtott rendelet egész bizonyosan rendet teremtene. Már ott, ahol kell, természetesen. Mert nem állítjuk ám azért, hogy a fővárosban nincsen hazafiasan érző, keresztény magyar ember; van elég, de azok nem tudják fellobogózni Budapestet, mert zászlójuk még csak volna, de házuk nincsen hozzá, amire kitűzzék.

*

Nagy volt a felzúdulás bizonyos körökben, mikor az idegenek ellenőrzéséről szóló belügyminiszteri rendelet megjelent és amikor dr. Rakovszky Iván belügyminiszter kijelentette, hogy a rendelet egyes rendelkezései csak bizonyos „nem kívánatos elemek“ beözönlésének kívánnak gátat vetni. A lengyel követséggel is volt egy kis konfliktus a galíciai bevándoroltak kiutasítása miatt, akiket a lengyelek is szívesebben látnak Magyarországon, mint Lengyelországban. Még sem lehet tehát olyan nehéz nálunk a boldogulás, mint ahogy mi azt gondoljuk, mert lám, Galiciából olyan tömeges a kivándorlás Magyarországra, hogy nekünk kézzel-lábbal kell védekeznünk ellene. Elálmélkodva olvassuk mégis, hogy egy községi jegyzőt, meg egy másik hivatalbéli embert letartóztattak, mert jó pénzért tömegesen hamisítottak okmányokat, amelyekkel kivándorlókat csempészték Amerikába. Hát ezt most már igazán nem értjük. Ha Csonka-Magyarország Igéret Földje a galíciaiak számára, miért nem az a magyarok számára is, miért kell az egyiknek be-, a másiknak pedig kivándorolnia? Hogy itt valami tévedés van, az bizonyos. Vagy a galíciaiak tévednek, amikor azt hiszik, hogy most már újra szabad a vásár számukra, vagy esetleg mi tévedünk, mikor behúnyjuk a szemünket és azt mondjuk, hogy ez csak felekezeti kérdés, aminek semmi köze a kivándorláshoz.

*

„Öt török dögönyöz öt görögöt...“ — mondogatták a gyermekek is alig három esztendővel ezelőtt a versikét, így fejezve ki a maguk nyelvén a török-görög háború kimenetelét, amely Görögországnak illő szerénységre való kioktatását, a török nemzetnek pedig Sévres helyett Lausanne-t eredményezte. A versike sántított ugyan egy kicsit; mert öt török nem öt görögöt „dögönyözött“, hanem tizenötöt, de hát ezt nem lehetett mondani, mert akkor meg az „ö“-kkel lett volna baj, már pedig

Az Olaszországból hazahozott 23 hősi halott fogadása október 31-én. A diplomáciai kar.

ez fontosabb volt a történeti hűségénél. A görögök elvesztették tehát a háborút, de ezzel szemben megszerezték azt a háborús tapasztalatot, hogy nem jó olyan ellenféllel háborút kezdeni, amelynek puskája van, mert az vissza talál löni és akkor mindjárt kész a baj. Egyébként — gondolták — esztelenség is felfegyverzett nemzettel hadakozni, mikor itt vannak erre a célra a lefegyverzett nemzetek, amelyekkel szemben sokkal veszélytelenebbül lehet vitézkedni. Ha a franciáknak szabad volt a Ruhr-vidékre bevonulni, a cseheknek pedig Magyarország ellen mozgósítani, miért ne lenne szabad nekik viszont Bulgáriába bevonulni, mikor a világháború alatt ők is győztek annyiszor, ahányszor például a csehek. Az ürügy igazán nem fontos egy „győzónél”, azt könnyű találni, ha másként nem, hát a lupus in fabula jól bevált logikájával. A „válalkozás” nem sikerült, a kipattant szikrát sikerült eloltani azoknak, akik a „béke szilárd alapját” képező puskaporoshordó tetején ülnek. De mi lesz vajjon akkor, ha nem puffogó görögtűz, hanem a leigázott és meggyalázott milliók elfojtott haragjának, keserűségének és gyűlöletének villáma fog belevágni abba a puskaporba? Óh, nem lesz abból sem nagy veszedelem, csak éppen a pökhendi fegyvercsörtetésnek fog vége szakadni, no meg a „békemű” fog a levegőbe röpdülni úgy, mint például Sévres. A Népszövetség éberségéhez ez alkalommal csak gratulálni lehet, de egyelőre mégsem irigyeljük azokat, akik a „béke szilárd alapjára” helyezkedtek és nem is csodálkozunk rajta, ha azon a tűzveszélyes helyen egy kicsit nyugtalanul alusznak.

Figyelő.

A Frommer pisztoly működési zavarairól.

Irta: KUBAY OSZKÁR főhadnagy.

Nem egy céllövészetben volt alkalmam meggyőződni arról, hogy a Frommer-pisztoly karbantartásával és működésével, illetőleg kezelésével pisztollyal felszerelt legénységünk jelentős része nem mindig van tisztában. Az egymást érő működési zavarokat elsősorban ennek tulajdonítom. Ilyenkor természetesen a működésében elakadt pisztolyt a hevesebb vérmérsékletű és türelmetlenebb esendőr rángatni, forgatni kezdi, aminek aztán elég gyakori következménye az, hogy végül mégis csak elsül az agyonsanyargatott fegyver, beleszalasztva lövedékét gazdája vagy a szomszéd lábaszárába. A higgadtabbakat nem fenyegeti ez a veszedelem, mert hosszas próbálgatás, keresgélés után vagy rájönnek maguktól a hibára, vagy pedig jelenlevő előjárójuk, esetleg ügyesebb bajtársuk segítségét kérik, akiknek segítségével azután rendbehozzák a pisztolyt. Ilyen módon tehát a céllövészeteken mindig el lehet kerülni a baleseteket és minden egyes megakadásnál helyre lehet hozni a hibát, mert idő van rá bőségesen s a céltáblák nyugalommal és kitartással várakoznak, amíg a pisztoly ismét használható állapotba kerül.

De más a helyzet, amikor a pisztollyal felszerelt esendőr szolgálatban áll és olyan helyzetbe kerül, hogy a pisztolyt gyorsan kell használnia. A támadó nem várja meg, amíg a pisztolya kezelésében járatlan esendőr rendbehozza fegyverét. A pisztollyal felszerelt esendőrnek tehát tökéletesen kell ismernie ezt a fegyverét is, hogy olyankor is használni tudja, amikor felülkerekedése esetleg csak pillanatok ügyes felhasználásán múlik.

Első követelmény az, hogy a esendőr ismerje meg pisztolyát, szokják hozzá tökéletesen. A lőtéren tapasztaltam, hogy olyan esendőrök is, akik karabélyukat a legnagyobb nyugalommal és jól kezelik, teljesen vagy részben elveszítik higgadságukat akkor, amikor a

pisztolyt kell kézbe venniök. Magyarázatát abban találok, hogy a csendőr pisztolyát a céllovészeten kívül soha kézbe nem veszi, azzal megismerkedni nem óhajt s így ugyanaz a bizonytalan érzése támadt, mint az újoncnak, akit először visznek ki a lőtérre, hogy az éles tölténnyel is megismerkedjék. Hány — különben bátor — újone reszket ilyenkor, mint a nyárfalevél. Szemmel látható volt több esetben, amikor valamelyiknek a pisztolya megakadt és az oktató tiszt szemléltetőleg, pontosan elmagyarázta a fennakadás okát, a helyrehozásnak és az újabb fennakadás elkerülésének módját, hogy a magyarázatra a csendőr nem is tudott figyelni, annyira kiforgatta egyébként higgadt lelkiállapotából esupán csak az a tény, hogy nem a régóta ismert, megszokott karabéllyal, hanem a neki új, ismeretlen és szokatlan Frommer-pisztollyal kell a céltáblák ellen hadakoznia. Egészen természetes, hogy a legpontosabb magyarázat ellenére is pár pillanat multán megint csak ugyanabban a hibában akadt fenn. Képzelnék már most el ugyanezt a csendőrt komoly helyzetben, amikor nem mozdulatlan céltábla, hanem élő és pedig támadó szándékú ember ellen kell pisztolyát használnia. En azt hiszem, sokkal biztonságosabban érezné magát, ha pisztoly helyett egy jó kézbeli füttykös volna a kezében, ami ugyan gyengébb fegyver a pisztolynál, de azt legalább biztosan kezeli. Arra kell tehát törekedni, hogy a csendőrnek pisztolyunk is ilyen ismert, jobban mondva jól kiismert hűséges jóbarátja legyen.

Annak igazolására, hogy csendőreink nem eléggé ismerték ki a Frommer pisztolyt és hogy ez merőben idegen eszköz számukra, megemlítem pl., hogy egy céllovészetenl akadott olyan csendőröm, aki a pisztolyt percekig szorongatta a markában, anélkül, hogy el tudta volna sütni. Már pedig ahhoz különösebb előtanulmány nem kell, hogy a tenyér normális összeszorításával a lövést leadhassuk, mert hisz' a pisztoly hátsó része, az agya, tökéletesen beleillik az ember markába, tehát csak jól át kell markolni. Az én csendőröm tehát valami titokzatos, földöntúli szerkezetnek képzelte a szegény kis Frommert és úgy kezelte, mint a liliomot, mert még nem vette magának azt a fáradságot, hogy megismerje. Ezt pedig máshol nem teheti, csak a lőtérén, ahol alkalma van ezt az oly rendkívül egyszerű szerkezetű kis masinát végre működésben látni.

Ehhez az érdeklődéshez óhajtok még pár szót mondani. Tapasztaltam ugyanis azt, hogy amíg a karabélylövessel úgy az oktatók, mint csendőrök, kivétel nélkül, figyelemmel, érdeklődéssel, sőt élvezettel foglalkoznak, addig a pisztolylövésnél ez a figyelem megcsappan. Ezt a ferde helyzetet magamban úgy magyaráztam meg, hogy a pisztolylövés rendszerint akkor kerül sorra, amikor embereink a karabélylövésben már kifáradtak. A pisztoly megismerése ugyanis a szárnyak állományának nagyon kis részére redukálódik s így a céllovészeten önkénytelenül előbb a nagy kvantumot morzsolják le s csak annak végeztével jut idő a kisebb munka elvégzésére. Másrészt a lőtereken rendelkezésre álló időt is jól ki kell használni, míg a pisztolylövésnél lőállásokra szükség nincs. Így aztán a pisztoly módszeres megmagyarázására elegendő idő nem áll rendelkezésre. Így tehát az amúgy is laza érdeklődés idő hiánya miatt tanulása nem fejlődhetik. Felvetődik tehát az a kérdés, nem volna-e célszerűbb a pisztolylövőket külön napokon berendelni?

De térjünk vissza a pisztolyra. Meg akarom könnyíteni bajtársaim munkáját akkor, amidőn az általam — úgy hiszem — elég jól ismert pisztoly működéséről, annak előfordulható működési zavarairól egyet s mást felhozok. Talán az érdeklődést jobban felkelthetem s embereink e rendkívül finom és mégis nagyon egyszerű szerkezetű fegyverben már nem a komplikált és a szolgálatot könnyen felmondó makrancos szerszámot fogják látni.

A fegyver szemre igen szép, finomművű és rendkívül egyszerű szerkezetű kis jószág, melyet ha jól megismerünk, általában megbízhatóan használhatunk. Így például az én pisztolyom, bár a céllovészetenl állandóan használok, — két évvel ezelőtt akadt fel utoljára.

A Frommer pisztoly leírását és kezelési módját a minden parancsnokságnak kiadott részletes „Utastítás”-

ban mindenkor megtalálhatjuk. Ezt kell az örsökön az illetékesekkel alaposan iskoláznai. A Frommer leírásával és kezelési módjával tüzetesebben foglalkozni nem akarok, ehelyütt csak azokra a működési zavarokra óhajtok kiterjeszkedni, amelyek minden Frommer-pisztolynál előfordulhatnak s amely működési zavarokról az Utastításban ninesen szó. Ezeket, ha jól megfigyeljük, láthatjuk, hogy mind olyan hibák, amelyek nemesak a Frommer-nél, hanem majd minden fegyvernél előfordulhatnak. Ezek helyrehozásánál fő a türelem és a megértés, amellyel kell, hogy e kis fegyvert kezeljük, mert a türelmetlenség csak felesleges rongálást és mérgeledést okoz.

A Frommer pisztoly önműködése a mozgó cső elvére van alapítva. Így a fegyver legfontosabb, mondjuk Achilles sarka a mozgó cső, mely a külső burokváz alatt előre és hátra szabadon mozoghat, amikor tőle működést követelnek. Ez akad meg rendszeren, ha a csőben, vagy az elcsattantó szerkezetben piszok van, ezen akad fel a kirepülő üres töltényhüvely, ha az ismétlésre idő előtt rántom el a ravaszt, ebbe szorul bele a be nem zsírozott kilótt töltényhüvely, mely kitágulása pillanatában rozsdafoltjaival a cső falához tapad. Egyezőval a cső az, amely finom szerkezete miatt kútforrása minden fennakadásnak, de nem oka, mert oka csak a csendőr lehet, aki fegyverét és töltényét nedves, rossz helyen tartotta s így nem kezelte.

Lássuk tehát. A cső a lövés pillanatában nyugalmi helyzetben van. A lövés pillanatában fejlődő gázok reakciója következtében nyugalmi helyzetéből a cső ki-mozdul és a závarzattal együtt, mellyel szorososan össze van zárva, hátralejt, mint ahogy az az 1. sz. ábrán látható. Most állhat be az első működési zavar. Akár a töltény rossz gyártása, akár a cső piszkos kezelése, esetleg a töltény sárgaréz hüvelyére reáakódott piszok miatt a töltényhüvely a töltényürbe, jobban mondva a mozgó cső felső nyílásába beleszorul, úgy, hogy a závarzat fején levő töltényvonó a csőből azt kirántani s a töltényürből eltávolítani nem tudja. A závarzat tehát fennakad, mert az emeltyű által a visszacsapódásában megakadályozva várja az ismétlés bekövetkezését. Ekkor áll be az a sajátságos és kellemetlen állapot, ami az első ábrán látható, hogy a závarzat feje a tölténykivető ürben kimosolyog a pisztoly kezelőjére, a cső pedig a felső borítékeső alatt teljesen eltűnik. A Frommer pisztoly csőve ugyanis a reakció következtében 40 milliméterre húzódik vissza, a závarzat fennakadása miatt pedig a cső ebben a helyzetben marad. A vehemensebb és türelmetlenebb csendőr ekkor mit csinál? Ha az előjáró nem látja, a závarzat kiálló fogantyúját fához, kőhöz veregeti, mintha ezáltal segíteni tudna a helyzeten. Persze csak további bosszúság s végül is kér egy másik pisztolyt azzal, hogy az övé „elromlott”. Ez még ugyan nem volna baj, de ilyenkor az adogatónál rendszerint bentfelejtik a többi töltényt, ami könnyen szerencsétlenségre vezethet.

S mit csinál a tapasztalt, higgadt csendőr? Első és fő kötelessége gyanánt az adogatóból a fölösleges töltényt eltávolítja. Így most már nyugodtan dolgozhat, mert a fegyverben több — kilóvetlen — töltény nines, amennyiben a csőbe beszorult töltényhüvely helyére új töltény nem kerülhetett. A töltényhüvely eltávolítása épúgy történik, mint a karabélynál, hol a puskavesszőt addig ütögetjük a beszorult hüvelyre, míg az kiesik. A puskavesszőt minden egyes pisztolylövő egy vasszeggel helyettesítheti, mely legalább 110 mm. hosszú

Egy tilka van az erény megörzésének: nem tenni meg az első ballépést.

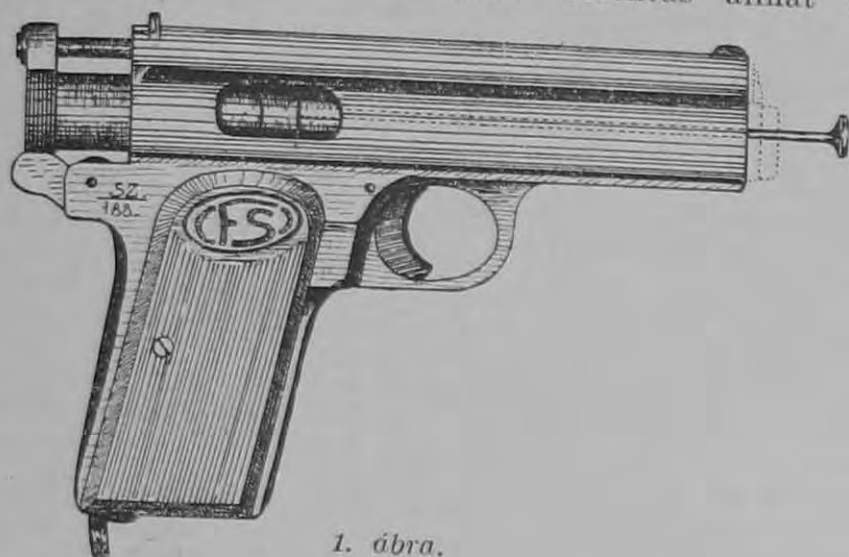
Az elsőt meg nem tenni, nagyon könnyű.

A másodikat meg nem tenni, már nagyon nehéz.

A harmadikat meg nem tenni, már lehetetlen. S aztán jön a többi.

Jókai.

legyen. Ily hosszúnak okvetlen kell lennie, hogy a cső szájától a závarzat fejéig leérhessen. Ezt a provizórikus pisztolyvesszőt a csendőr beleilleszti a csőbe. lökést alkalmaz, melyek alkalmasak arra, hogy a beegyszer emlitem, hogy a fegyverből a művelet előtt minden töltényt el kell távolítani, mert a felszabadult závarzat működése miatt újabb defektus állhat be.

1. ábra.

A csendőrnek ugyancsak vigyáznia kell a pisztoly helyes tartására, mert a visszaacsapódó závarzat újratöltés nélkül odacsippheti. Most már más dolga nincs a csendőrnek, minthogy a pisztolyt újra tölti.

Tapasztalatom szerint a leggyakoribb zavar akkor áll be, amikor az adogató előtt a töltény keresztbe fordul. Ez nézetem szerint ismét nem a fegyver hibája, hanem részben a szakértelem, részben az elhanyagolt kezelés következtében állhat elő. Az idevonatkozó utasításból tudjuk, hogy a cső a lövés után a visszalökő erő következtében 40 mm.-nyit visszafut. A visszafutó cső hátrahúzza a závarzatot is, mely hátul egy kamóban fennakad. A cső ezután a tolórugó segítségével visszatér nyugalmi helyzetébe, a závarzat azonban tovább dolgozik, mert a zárórugó által előre-futásra készítve ismét előreugrik, miközben az adogató által eléje nyújtott töltényt talpánál fogva a csőbe tolja és elreteszeli a csővel. Ha ez a zavar gyakrabban fordul elő, a tölténytárat kell kicserélni, mert valószínűleg a sok használat folytán annak rugója renyhe lett s így nem elég erős ahhoz, hogy a töltényt a tölténytár két pofája közt adogatásra feltolja. Ha a hiba ekkor sem szűnik meg, akkor a pisztolyban van a hiba, vagy a tölténytár felső része van szokatlanul összeszorulva s így a kifelé törekvő töltényt az acélmagnál, hol rendszeren a rézburkolat jobban ki van tágulva, visszatartja. De lehet, hogy a talpat fogja jobban meg s ez esetben a závarzat a talpán csúsztatja végig a töltényt a tölténytáron. Ha tehát az adogatólemez rosszul működik, gyakrabban megtörténik, hogy a tölténynek hol a lövedéke, hol a talpa szorul a tölténytár két pofája közé s így a töltény a töltényür előtt fölfelé fordulva megakad, miként az a 2. ábrán látható.

Ilyenkor látja aztán az oktató a legkülönbözőbb vérmérsékletű embereket. A legtöbb mérgeződéssel rángatja a závarzatot, anélkül, hogy a zavart eloszlatni tudná. Ez természetes is, mert nem gondol arra, hogy a zavar természetes okát, a tölténytárat kellene először eltávolítani. Ez még ugyan hagyján, mert a hevesebbek előszedik a szuronyt s ennek hegyével kezdik piszkálgatni a töltényt. Ez tilos, mert a fegyveren okozunk roncsolást vele.

Pedig milyen egyszerű módon szüntethetem meg azonnal a zavart. Egyszerűen a tölténytárat távolítom el a tusából (markolatból) az ismert módon s a tusa (markolat) két üres pofája közt a töltény azonnal kihull, mielőtt a závarzat hátrahúzásával szorongatott helyzetéből kiszabadítom. Ezek után egy más, jobb tölténytárat csúsztatunk a markolatba, a pisztolyt újratöltjük.

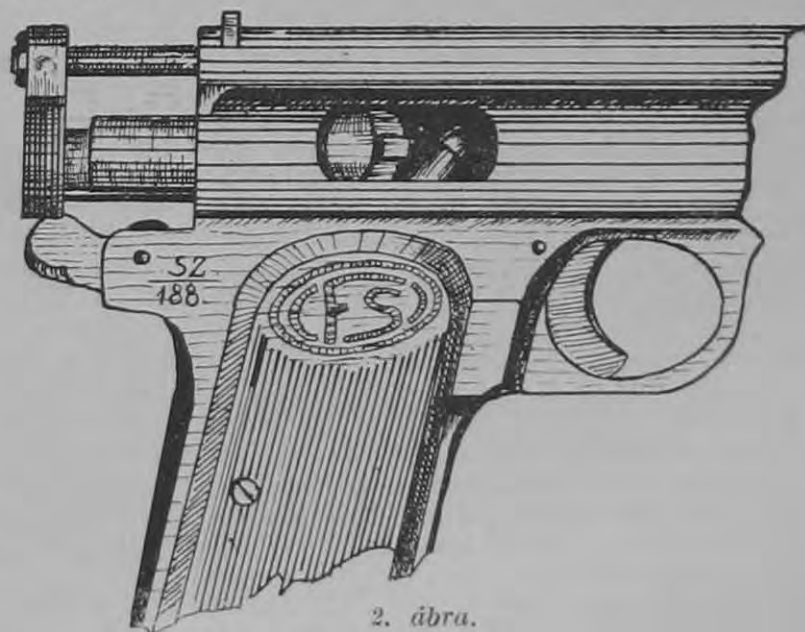
Az izgatott s fegyverét kellő módon nem ismerő csendőrnek igen sok bosszúságot okoz egy működési zavar, mely — mondhatjuk — ismét az ő hibája, mert

nem gondoskodik a fegyver jókarbantartásáról. Szinte azt lehetne mondani, hogy a lélek nélküli fegyver megtérfálja a tudatlan csendőrt, amikor nem süll el. Itt ismét az elrenyhült adogatóju tölténytárat okolhatjuk, melynek nincs meg a kellő ereje, hogy a töltényt a megkívánt magassáig felszorítsa. Itt ismét az a teendő, hogy az ilyen tölténytár helyett újat veszünk használatba, a régít pedig eldobjuk. Mint az előző működési zavarnál említettem, a závarzat előrefutásakor az adogató által feléje nyújtott töltényt talpánál fogva a csőbe tolja. Már most gyakran előfordul, hogy a závarzat szabályszerűen működött, a régi töltényt a csőből eltávolította és mégis csütörtököt mond a fegyver. A csendőr azt hiszi, hogy a töltény volt a hibás és az elsütő-készülék kakasát hátrahúzza, újra löni akar. Pedig ezt hiába teszi, mert a csőben töltény nincs, mert a závarzat a töltény felett elszaladt, anélkül, hogy azt a csőbe tolta volna.

Azonban nem mindig a tölténytárat okolhatjuk a hibáért s nem kell azonnal ezt azzal, hogy te vagy az oka bosszúságomnak, eldobni, mert igen gyakran a csendőr tudatlansága vagy hanyagsága okozza a lövés akadályoztatását. Térjünk itt ismét vissza az utasításra, mely a pisztoly megtöltésénél előírja, hogy a tölténytár pofáit addig kell a markolatba tolni, míg a tölténytartó hallhatóan nem csetten. A tudatlan vagy hanyag csendőr tehát nem figyel meg, hogy ez a halk csettenés bekövetkezett-e vagy nem, hanem gyorsan tölt és máris tüzel. Ha csettenés nem volt hallható, a tölténytár nem nyomtatott az előírt helyére s így, bár az adogató kellőképp feltolja a töltényt, az mégsem kerülhet a závarzat elé.

A kezelőnek tehát, ha fegyvere csütörtököt mond, az a teendője, hogy a závarzatot jól húzza hátra, hátulról nézze meg, van-e a csőben töltény. Egyben a tölténytárat jól nyomja föl a markolatba s ezáltal győződjön meg a pisztoly helyes töltéséről. Ha a zavar mindezek dacára előfordul, akkor a tölténytár adogatója van elrenyhülve s így azt kell kicserélni.

Ha más tölténytárunk nincs, akkor a legegyszerűbb segítség, ha a csendőr a závarzatot jól hátra húzza, egy bajtársa pedig a töltényt a csőbe tolja a körmével. Ez esetben kivesszük a töltényt, mert könnyen megesik, hogy a következő töltényt a závarzat már könnyen képes előrevinni, a cső elé két töltény kerül, ami újra üzemzavart idéz elő. E műveletnél a köteles elővigyázatot szem elől téveszteni nem szabad, nehogy egyik-másik csendőr a fegyvert bajtársának irányítva, akaratán kívül szerencsétlenségnek legyen előidézője.

2. ábra.

Előállhat még egy működési zavar, amelyet azonban a helyszínen nem lehet eloszlatni. Ez nagyon ritkán fordul elő, úgy, hogy ezzel nem sok baja van a csendőrnek, elég tehát azt tudni, hogy ezt eloszlatni ő úgysem képes, hanem a fegyvermesterhez adja be, ki a fegyvert szétszedi és alaposan megtisztogatja. Ez a zavar rendszerint akkor áll elő, ha a fegyver piszkosan van kezelve. A pisztoly kakasa ugyanis valami akadály folytán felhúzott állapotban fennakad és semmiféle nyomásnak nem enged. Ez esetben is van a csendőr-

nek egy fontos kötelessége, az tudnillik, hogy a pisztolyt azonnal ürítse s jól vigyázzon arra, hogy töltény a csőben semmi esetre se maradjon vissza.

Nem elég a lőtereken jól-rosszul kilőni az előírt lőszer mennyiséget, hanem figyelni kell a pisztolyt lőtéren és lőtéren kívül. A lőtér igen alkalmas arra, hogy az ilyen zavarok előfordultával azok eredete után érdeklődjünk s azt megismerve a következő cél-
lövészetre már jól felszerelt fegyverrel jöjjünk. Állandó érdeklődés mellett minden zavar eredetére rájöhethünk, fegyverünket használhatóbb állapotba hozhatjuk s az esetleges fegyverhasználatot sikeressé tehetjük. Lassankint rájöhethünk arra, hogy bár nem ideális, de mégis jól használható fegyver birtokában vagyunk, melyre baj esetén számíthatunk. Ez a tudat ősi bizalmunkat és a fegyver iránti szeretetünket növeli.

Tehát a főcél: több ápolást a Frommer pisztolynak és több érdeklődést a Frommer pisztoly iránt.

KÜLFÖLDI CSENDŐRSÉGEK

Az olasz csendőrség.

SZABÓ JENŐ százados fordítása.

(Folytatás.)

Bűnfelek és értékküldemények kísérése.

247. A csendőrök szükség esetében bűnfelek és értékküldemények kísérése céljából is igénybe vehetők, de a szállításukra sohasem. Kivételt csak oly dolgok képeznek, amelyek súlyuk és terjedelmük csekély voltánál fogva a járőrtáskában elhelyezhetők.

Ennek betartását a tisztek és a 2. osztályú szakaszparancsnokok ellenőrizni tartoznak.

248. A bűnjelként átadott és lezárt csomag tartalmáról a csendőröknek mincs joguk meggyőződést szerezni; természetesen, hogy a csomag tartalmáért nem is felelősek, csupán a külsejéért és a pecséték sértetlenségéért tartoznak felelősséggel.

254. Ha a csomagokon valami gyanút keltő sérülés észleltek, akkor erről jegyzőkönyvet kell felvenni, amelyet minden csendőr, aki a kíséretben részt vett, aláír. A jegyzőkönyvet a helyi tiszti vagy altiszti parancsnok — a kísérő csendőrök jelenlétében — ahhoz a hatósághoz viszi, amelynek a csomag átadandó s ott együttesen foganatosítják a csomag átvizsgálását, aminek eredményét pótlólag a jegyzőkönyvre vezetik, amelyet úgy a hatóság vezetői, mint a csendőrök aláírnak.

Ha semmi sem hiányzik, a jegyzőkönyv az irattárba kerül, ellenkező esetben lemásolandó és az eredetit fel kell terjeszteni az előjáró parancsnoksághoz, amely érintkezésbe lépve a csomagot elküldő hatósággal, gondoskodik a felelősség megállapításáról.

255. Az előírások be nem tartása miatt keletkezett mindennemű kárért az eljáró csendőrök anyagilag felelősek.

VII. FEJEZET.

Esetleges szolgálati teendők.

259. A rendkívüli fogolykíséretnek akkor van helye, amikor a biztonsági zárakból kell a letartóztatott egyéneket átvenni annak elkerülése végett, hogy ott 24 órán túl ne maradjanak és a rendes fogolykísérésig várni nem lehet.

Rendkívüli fogolykíséréssel történik továbbá a veszélyes gonosztevők és kitiltott egyének továbbszállítása vagy más foglyoké is, ha erre a bírói hatóságok felhívást adnak.

A foglyok maguk is kérhetik, hogy rendkívüli szállítmánnyal továbbíttassanak, de ilyen esetben tiszti parancsnoksági engedélyre — abban az esetben pedig, ha elítéltekről van szó, fogházigazgatósági engedélyre is szükség van.

260. A rendkívüli fogolykísérések — hatósági felhívásra vagy magán kérelemre közvetlenek is lehetnek, azaz a fogolykísérést ugyanazon csendőrök végzik a rendeltetési helyig, ilyen esetekben is azonban, mint

előbb tiszti vagy fogházigazgatósági engedélyre van szükség.

Akár közvetlen, akár órsról való fogolykíséretéről van szó, a foglyok vasúton első osztályt sohasem vehetnek igénybe, másodikat is csak akkor, ha a költségeiket fedezik.

261. Rendkívüli fogolykíséréseknél a csendőrökre ugyanazok a szabályok mértékadóak, mint a rendes fogolykíséretnél.

A csendőrök gondoskodjanak arról, hogy a rendkívüli kísérést kérő foglyok a kiadások fedezésére szükséges költségeket magukkal vigyék.

Segédkezés a tárgyalásoknál.

263. A csendőrség kötelessége a kihallgatásoknál és bűnügyi tárgyalásoknál a foglyok elővezetése és őrzése, nemkülömben a meg nem jelent tanúk elővezetése.

Ilyen szolgálatok ellátása alkalmával annak a hatóságnak a rendelkezésére állanak, amely az intézkedés megtételére hivatva van.

264. A kivényelt csendőrök létszáma a foglyok számától, a bűncselekmény súlyosságától, a tárgyalási terem ajtóinak számától és a helység kisebb vagy nagyobb biztonságától függ.

266. A bírósági tárgyalásoknál, amidőn az esküdtek tanácskozás végett a részükre kijelölt terembe visszavonultak, onnan, amíg az ítéletet meg nem hozzák, el nem távozhatnak, nehogy valakivel érintkezessenek, amiért is a tárgyalási elnök intézkedésére a kijáratokat a csendőrség őrzi s oda csak az léphet be, aki az elnök írásbeli engedélyét felmutatja.

267. A szükséges óvintézkedések megtételét, a fogolyőrzést, nemkülömben a rend fenntartását illetőleg a csendőrtiszti parancsnok az elnökkel egyetértőleg intézkedik.

Rendes viszonyok között ilyen helyeken mindig van egy biztonsági zárka, ahol a foglyokat el lehet helyezni.

Az elhelyezés előtt azonban meg kell győződni arról, hogy az elég biztonságot nyújt-e? Egy csendőrnek legalább mindig ott kell tartózkodnia az ajtó előtt, nehogy idegen közeledhessen a fogdahelyiséghez.

268. A csendőrök a kihallgatás alatt — kivéve, ha mint tanúk jelennek meg — fővegüket nem veszik le.

A csendőröknek kötelességük ellentmondás nélkül az elnök intézkedéseire alkalmazkodni.

269. A csendőrség a tárgyaláson a jelenlevő közönséggel a rendfenntartást illetőleg az elnök intézkedéseinek végrehajtására szorítkozik.

271. A csendőrök magatartása komoly és tartózkodó legyen, leülni vagy bárkivel is beszédbe elegyedni nem szabad.

272. A bíróságok tagjainak a terembe való belépésük vagy az onnan való távozásuk alkalmával a csendőrök „vigyázz”-ban álljanak.

273. A helybeli csendőrtiszti parancsnoknak kötelessége az ilyen szolgálatokat is ellenőrizni.

Hatóságoknak, adószedőknek, közbiztonsági ügynököknek, s bármely személynek való segédkezés, akik azt szabályszerűen kérik.

274. A fent megnevezett személyeknek nyújtott segédkezést karhatalomnak nevezzük.

A karhatalmat rendszerint felhívásra bocsátjuk rendelkezésre, de saját kezdeményezésből is kiállíthatjuk, ha azt látjuk, hogy valamely hatóságnak vagy közbiztonsági ügynöknek a szolgálat ellátása végett erre szüksége van.

Karhatalmat nyújthat a csendőrség magánosoknak is, ha azok zaklatásnak vagy veszélynek vannak kitéve.

Mindazon érzések közt, melyek lelkiünkön zsarnokoskodnak, nincs vészhozóbb azokra nézve, kik befolyását érzik, nincs az emberséggel szemben ellenségesebb irányú, nincs a világ nyugalma nézve régzetesebb, mint a zabolátlan nagyravagyás, mint a hamis dicsőség utáni túlzott epekedés.

II. Frigyes.

Képek a Széchenyi-ünnepről. A kormányzó úr Ő Főméltósága, Őfenségek és a többi előkelőségek a Széchenyi-szobor előtt felállított dízsátorban.

Minden törvényes hatóságnak jogában áll szükség esetében szolgálatuk végrehajtásánál csendőrségi karhatalmat igényelni s minden ilyen felhívásnak eleget kell tenni; nyilvánvaló erőszakoskodás esetén az eljáró csendőrség a felhívó hatósággal egyetemlegesen felelős.

A karhatalmat — a sürgős eseteket kivéve — az alispán, főispán és királyi ügyészségek vagy községi előljáróság útján kell kérni.

A karhatalom nem vesz részt a felhívó hatóság szolgálatában, csupán annak végrehajtását biztosítja, ha közben bűncselekmény követtetik el, akkor a fennálló törvények szerint jár el.

277. A katonai osztagoknak vagy egyenkint mentelő katonáknak is szükség esetében karhatalmat kell nyújtani.

Magánosok is igényelhetnek egyéni biztonságuk végett karhatalmat, de ilyen felhívásnak csak akkor kell eleget tenni, ha más sürgős vagy fontos szolgálatnak nincs a hátrányára.

Elmebajosok elfogása és szállítása.

279. A csendőrségnek kötelessége megakadályozni, hogy az elmebajosok magukban vagy másokban kárt okozzanak és ha szükséges, szüleiknek vagy őrzésükre hivatott egyéneknek átadják.

Ha a hatóság elmebetegek szállítására ad felhívást, a szükséges előintézkedéseket megteszik s gondoskodnak, hogy betegápoló is álljon rendelkezésre.

Ilyen esetben is felelősek a csendőrök az elszállítás szabályosságáért s kötelesek minden óvóintézkedést megtenni, amely az elmebajosok biztonságára szükségesnek látszik.

Sürgős küldöncszolgálat.

280. Olyan helyekre, ahol nincs táviró-állomás vagy pedig a közlemény fontosságánál fogva a táviratozás nem ajánlatos, a rendelkezések továbbítása csendőrök útján történik.

Ilyen szolgálatra kerékpáros vagy lovas járőrök alkalmazandók.

282. Elvben csak csendőrparancsnokságok vehetik sürgős küldöncszolgálatra a csendőrlegénységet igénybe. Más katonai vagy polgári hatóságok csak parancsoló szükség esetében s akkor is csak abban az esetben, ha más eszköz egyáltalán nem áll rendelkezésükre.

286. Minden őrsparancsnok, akinek őrsállomása a sürgős küldönc által követendő útvonalon fekszik, a kísérő rendelet hátlapjára rávezeti a küldönc nevét és rendfokozatát, az őrsállomást, ahonnan jön, az érkezés napját, óráját és percét, az elérendő új őrsállomást, végül az elindulás napját óráját és percét.

287. A sürgős küldöncszolgálatot teljesítő csendőr a küldeményért személyesen felelős mindaddig, amíg azt a rendeltetési helyén át nem adta.

Ha az útvonalon valami akadályra bukkan, ezt igyekezzék minden körülmények között legyőzni, tehát a dolog természeténél fogva vagy más útirányt vesz, vagy a hatóság vagy lakosság segítségét veszi igénybe anélkül, hogy azt, amit visz, elhagyná, vagy arról valakinek felvilágosítást adna. Ha elháríthatatlan akadályról van szó, úgy a hatóság vagy lakosság útján a legközelebbi őrsparancsnokot értesíti, aki késedelem nélkül a további intézkedések megtétele végett a helyszínen megjelenni tartozik.

Dízsőrségek.

289. A dízsőrségek szolgáltatója a királyi csendőrségnek van fenntartva.

Azok a magas személyek és hatóságok, akiknek, illetve amelyeknek dízsőrség illetékes, a területi szolgálati utasításban vannak felsorolva, ugyanez az utasítás szabályozza a dízsőrségek összeállításának módját és kivezénylését is.

291. A dízsőrség parancsnoka a rendelkezéseket mindig attól a személytől veszi, akinek a dízsőrség fellett állítva; kivételt csak őfelsége a király vagy a

királyi hercegek képeznek, amikor a rendelkezéseket a királyi tábornok első segédtszjtjétől kell kérni.

292. Ha a díszőrség kocsit kísér, akkor a parancsnok azon az oldalon lovagol, ahol azon egyén ül, akinek a díszőrség illetékes és pedig úgy, hogy a ló feje a kocsi ajtójával egyvonalban legyen.

Két esendőr — ha az őrség a négy főt meghaladja — a kocsit 50 méter távolságra követi, a többiek pedig ezektől 5 méternyire követik a menetet.

293. Ha a magas személyek lovagolnak, akkor a díszőrség a parancsnokkal az élen öt méter távolságra követi a menetet, két esendőr pedig 50 méternyire marad le, mint az előbbi pontban említve van.

294. Gyalogmenetnél az őrség jobb és baloldalt menetel; a parancsnok az élen a baloldalon.

295. A díszőrségek minden tekintetben attól függenek, akiknek ki lettek rendelve s csak abban az esetben tisztelegnek, ha az illető magas személyek is tisztelegnek.

Képek a Széchenyi-ünnepéről. A Magyar Tudományos Akadémia épülete.

297. A díszőrség a szolgálatáért semmit sem kérhet vagy követelhet. Ha az illető azzal a kérdéssel fordul hozzájuk, hogy illetékes-e részükre valamelyes jutalom és mennyi az, azt kell felelni, hogy semmire sincs igényük.

Ha mégis önként valami jutalom ajánlatot fel, azt minden megjegyzés nélkül el kell fogadni s megtörténtéről az őrsparancsnokot tájékoztatni, aki erről közvetlen tiszti előljárójának jelentést tesz.

Egyéni biztonsági karhatalmi szolgálat, kincstári pénzek, bűnjelek kísérése.

298. A biztonsági karhatalmat az érdekelt kérésére vagy megkeresésére tisztek vagy II. osztályú szakasparancsnokok rendelik el, csak ahol ilyenek nincsenek, intézkedhetik az őrsparancsnok.

300. A biztonsági karhatalom rendszerint két főből áll s lehetőleg lovas vagy kerékpáros esendőröket kell kivezényelni.

A megállapított jutalékon kívül a esendőrök semmiféle szolgáltatást el nem fogadhatnak.

Ha a karhatalmat kérő személye ismeretlen, először a személyazonosságát kell megállapítani, különösen ha külföldről jöttekről van szó.

302. A karhatalmat felhívásra feltétlenül rendelkezésre kell bocsátani:

- fő- és alispánoknak, kerületi biztosoknak, ha saját területükön szolgálatilag utaznak;
- a bírói hatóságoknak, ha bűnügyekben székelyükön kívül ténykednek s veszély van kilátásban;
- sorozási biztosoknak személyük védelmére;
- katonai körlet rendeletére működő állatrekviráló bizottságok részére;
- állami pénzt vagy jövedéket szállító egyének részére a pénzügyi hatóság, bűnjelket szállító egyének részére a bírói hatóságok megkeresésére;

f) póstaszállítmányok részére, ha útvonaluk a járőrtalálkozások útvonalával és idejével egyezik;

g) a királyi tengerészlet pénzzállító bizottságai részére;

h) kincstári vagyonfelügyelő és alfelügyelők részére a fő- vagy alispán megkeresésére;

i) a kincstári adószedők vagy bírósági tisztviselők részére.

303. A fentnevezett karhatalmi szolgáltatásokért a esendőröknek más illetékekre, mint ami a szabályokban előírva van, egyáltalán nincs igényük.

Információs szolgálatok.

304. A esendőrséghez csak a szervezeti szabályzat 47. pontjában felsorolt hatóságok és hivatalok fordulhatnak a szolgálat érdekében információért.

305. A különleges és igen fontos információkat és azokat, amelyek azokra a tisztekre és tisztjelöltekre vonatkoznak, akik a testületbe óhajtanak lépni, csak tisztek szerezhethetik be, másokat, a 34. pont szem előtt tartása mellett, az őrsparancsnokok is.

Az információ szerzésénél a legnagyobb körültekintéssel és tapintattal kell eljárni s annak valódiságáról minden tekintetben meggyőződést kell szerezni, hogy a jelentés a tényeknek megfelelően s nehogy bárki érdekei kárt szenvedjenek.

Polgári ruhában teljesítendő szolgálat.

307. Különleges esetekben, amidőn egy bizonyos szolgálat végrehajtása egyenruhában feltűnéssel járna, meg van engedve, hogy a esendőrök polgári ruhát öltsenek és nem előírással fegyvert viseljenek.

Különösen nagyobb központokban az információszerzésnél ajánlatos a polgári ruha, de csakis olyan esendőrök használhatók fel ilyen szolgálatra, akiknek egyénisége és komolysága eredményre nyújt kilátást.

308. A polgári ruha viselését csak a század, hadnagyság vagy a szakasparancsnok rendelheti el. Kivételesen súlyos és sürgős esetekben az őrsparancsnok is elrendelheti, de erről közvetlen tiszti előljárójának távirati jelentést tesz.

Szem előtt kell tartani, hogy a polgári ruhában szolgálatot teljesítő esendőr nagyobb mértékben van ellenszegülésnek és veszélynek kitéve, mint az egyenruhás esendőr s ezért csak a legszükségesebb esetben kell szolgálatilag fellépni.

309. Ha a polgári ruhában teljesítendő szolgálat 48 órán túl terjed vagy előreláthatólag túl fog terjedni, akkor erről az osztályparancsnokságnak jelentést kell tenni.

A polgári ruhában teljesítendő szolgálatról a területileg illetékes parancsnokságot vagy hatóságot értesíteni kell.

310. A polgári ruhában szolgálatot teljesítő esendőröknek a vonatkozó rendeletet vagy órjáratit lapot mindig magukkal kell vinniök, hogy magukat szükség esetén igazolhassák, különösen akkor, ha támogatásra vagy karhatalomra van szükségük.

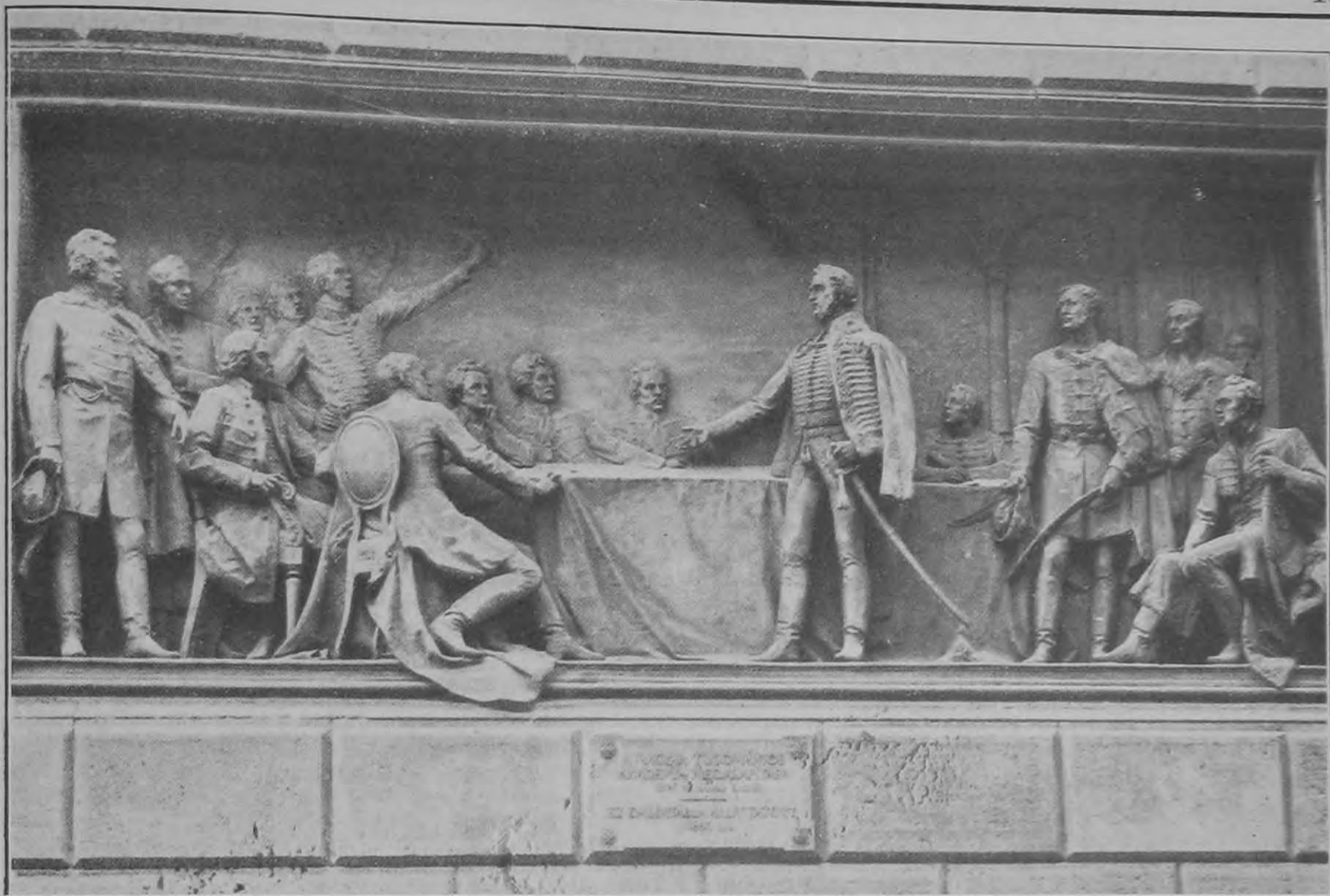
312. Polgári ruhában szolgálatot teljesítő esendőröknek a legnagyobb körültekintéssel és leleményességgel kell eljárni.

A tiszteknek is jogukban áll polgári ruhát öltetni, ha oly természetű információszerzésről vagy nyomozásról van szó, amely saját személyzetükre vonatkozik vagy pedig az ügy bizalmosságánál vagy fontosságánál fogva ez egyébként is ajánlatosnak látszik.

(Folytatjuk.)

Ismerni a jót könnyebb, mint követni; sőt még az sem nehéz, hogy némelykor jó vagy épen nemes tettet vigyünk véghez; de egész életedet meghatározott elv szerint intézve, soha sem tenni mást, mint amit az erkölcsiség kíván, s még akkor sem, midőn haszon, bátorlét, indulat heve, vagy szenvedelem ereje másfelé ragad: ezt hívjuk erénynek.

Kölcsey.

Képek a Széchenyi-ünnepéről. Az Akadémia épületén elhelyezett dombormű, amely azt a jelenetet ábrázolja, amint Széchenyi egy évi összes jövedelmét felajánlja a Tudományos Akadémia megalapítására.

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

Részletkérdések szerepe a nyomozásban.

Irta: VAJDA GYULA I. oszt. tiszthelyettes,
(Törökszentmiklós).

Ninesenek olyan büntársak, akik előre meg ne beszélnek nemesak azt, hogy a büncselekményt miként fogják elkövetni, hanem azt is, hogy az ellenük felmerülő gyanu ellen hogyan fognak védekezni. Egy-egy ilyen jobban sikerült összebeszélés azután sok gondot okoz a nyomozó esendőrnek. Mert nem elég a gyanu, azt bizonyítani is kell. Módot kell találni tehát arra, hogy az összebeszélést le tudjuk leplezni, a cinkosokat meg tudjuk hazudolni. Ha ez sikerült, közelebbi célunkat már el is értük: bizonyosságot szerzünk magunknak arról, vajjon helyes nyomon járunk-e, vagy sem? És a végső eredmény elérése szempontjából rendkívül nagy jelentősége van az önbizalomnak, annak a biztos tudatnak, hogy a nyomozás iránya helyes.

Segítségünkre van ezen a téren az a körülmény, hogy a büntársakat számtalan olyan kérdéssel lephetjük meg, amelyekre előkészülniök lehetetlenség volt. Nagy vonásokban sikerülhet az összebeszélés, de ha egy kis leleményességgel közelebbről, részleteiben feszegetjük a dolgot, mindjárt rájöhethetünk, hogy igazat mondanak-e az illetők, vagy hazudnak.

Az egyenes úton járó ember, akinek nincs szüksége a hazudozásra, a kritikus napok eseményeit a legkisebb részletekig is ingadozás nélkül elő tudja adni, pontosan és határozottan be tud számolni arról, hogy a kérdéses időben hol volt, mit csinált, kivel érintkezett stb., mert arra, ami valóban megtörtént, nagyon könnyű a leg részletesebb felvilágosítást is megadni. Vagy, ha egyes körülményekre nem emlékszik, akkor sem hazudozik össze-vissza, hanem azt mondja, hogy erre vagy amarra nem tud visszaemlékezni.

A hamis úton járó ember, illetőleg a közösen taposott hamis úton járó emberek mereven ragaszkodnak ahhoz a meséhez, amit egerút gyanánt közösen összeháztak, de mihelyt olyan kérdésre válaszolnak, amelyre aprólékos voltánál fogva előre el nem készülhettek, már akkor vagy bizonytalankodnak, vagy pedig egymástól teljesen eltérő választ adnak.

Teszem fel abban az esetben, amelyet alább ismertetek. Nekem gyanu volt a két legény abban, hogy az öreg asszonyt meggyilkolták. De a gyanu alaposágáról meggyőződést kellett szereznem. Hogyan érhettem azt el? Hogyan állapíthattam meg teljes bizonyossággal azt, hogy a legények hazudnak? Magára a büncselekményre vonatkozólag hiába faggattam volna őket, mert ezt természetesen tagadták és eme tagadásukkal szemben sem tanukat, sem bünjelként hátrahagyott bizonyítékokat, egyszóval semmit sem állíthattam oda.

Általánosan gyakorolt és természetes módszer ilyen esetben az, hogy az alibi iránt érdeklődik az ember. Én is azt kezdtem tehát firtatni, hogy a kritikus időben hol voltak, mit csináltak? Egyiknek is, másiknak is az volt a válasza, hogy az estét éjjelig együtt töltötték egyikük istállójában. Erre a kérdésre tehát elkészültek s ezért arra egybehangzó választ is adtak. Az éjjelutáni időre vonatkozólag pedig a családbeliek tettek mentő tanuvallomást.

Már most tessék bebizonyítani, hogy a két legény éjjelig nem az istállóban volt!

Itt következik a részletkérdések szerepe. Meg kell tőlük kérdezni, mit csináltak aznap este az istállóban, hogy helyezkedtek el, miről beszélgettek stb.? Egészen bizonyos, hogy rácsafolnak egymásra, ha ludasok, s akkor én nyugodt lelkiismerettel végezhetem ellenük a nyomozást. Ezért kérdeztem meg tőlük, hogy ki feküdt az ágyon, ki gyújtotta meg és ki oltotta el a lámpát, miről beszélgettek? Mind a kettő határozott választ adott a kérdéseimre, de a válaszok nem fedték egymást, nyilvánvaló volt, hogy hazudtak. Ha pedig hazudtak, akkor erre okuk is volt, gyanum tehát alaposná vált s előttem volt a fonál vége, amely a büncselekmény ki-

derítéséhez vezet. Pedig semmi egyéb bizonyíték nem volt a kezemben ellenük, csupán ez az apró és egyébként jelentéktelennek látszó hazudozás.

Személyazonosság vagy — különösen eigányoknál — a rokonsági kötelék tennállásának megállapítására célszerű az elkülönített gyanúsítottaktól olyan egyének neveit kérdezni, akiket, ha igazat mondanak, mindkettőjüknek vagy valamennyiüknek ismerniük kell (apa, anya, testverek, sógorok, azok gyermekeinek neve, kora stb.). Ha valaki egy bizonyos községbe valónak mondja magát, meg kell kérdezni a szomszédjait, papját, jegyzőjét, bíróját stb. nevét s azokat mindjárt fel kell jegyezni. 10—15 név feljegyzése után egy óra múlva ugyanezeket a neveket újra végig kell kérdezni s rögtön kisével, hogy az illető igazat mondott-e vagy hazudott.

Maga az eset már régen, 1900-ban történt.

A jászberényi lovasőrs helyettes parancsnoka voltam annak idején. Az 1. számú őrsjárat leportyázása során éppen a nagypihenőre készültem Mihálytelek községben, amikor egy községi rendőr rontott be lélekszakadva a szobámba azzal a hírral, hogy Jákóhalmán meggyilkoltak egy asszonyt.

Az álom és fáradság e hír hallatára egyszeriben elröppent szememről és tagjaimból, de járőrtársamnak, Vázsonyi Jánosnak sem kellett kétszer mondanom, hogy türgén, útrakészen álljon mellettem.

Jákóhalmáig 5 kilométert kellett megtennünk, ami lovaink jóvoltából nem is tartott sokáig. A jászberényi esendőrök azonban gyorsabban kapták az értesítést, mert amire mi megérkeztünk, már folyt is a nyomozás. Oda is szóltam a járőrtársamhoz, hogy: „János, baj van, mert itt az őrmester úr és el fog zavarni bennünket”. De hát azért lejelentkeztem őrsparancsnokomnál, bármennyire féltem is a bevonulástól.

Ugy is történt, mint előre láttam. Be kellett vonulnunk, mert az őrsünkön senki sem volt otthon. Szerencsére azonban a helyszín útba esett s így egy futólagos helyszíni szemlére csak kiugorhattam a nyeregből.

Tóth Apollónia 74 éves maganzónót gyilkoltak meg az előző napon. A kamrából a padlásra vezető nyíláshoz támasztott létra alatt gubbaszkodó helyzetben találtam az asszonyt. Háttal a falnak támaszkodott. A gyilkosok a halálesetet öngyilkosság látszatába akarták burkolni, de nagyon ügyetlenül végezték munkájukat. A zsineget ugyanis, amelyre felakasztották, nem a nyakán (torkán), hanem a kitátott száján és a tarkóján keresztül hurkolták át. Ilyen módon önakasztás nem történhetett, azt már a laikus is láthatta. Maga a zsineg sem volt alkalmas erre a célra, mert a test súlya alatt leszakadt, úgy, hogy egyik darabja a létra fokán, a másik pedig a hullán maradt. A hullá nyakába akasztva találtam egy másik vékony zsineget is, amelynek két vége láthatólag oda volt kötve valamihez a bűncselekmény elkövetése előtt. Ezen a zsinegen hordozta az áldozat nyakába akasztva a pénzes zacskóját.

Tovább nem időzhettem a helyszínen, mert így is attól kellett tartanom, hogy előljáróm a nyomomba ér s látva, hogy bevonulásomat kíváncsiságból megszakítottam, baj lehet a dologból. Parancsom volt a bevonulásra s így az, hogy közben megállottam, valóban nem volt megengedett dolog. De szolgáljon melegségre, hogy nem vénasszonyos kíváncsiság, hanem a esendőr kötelességszerű érdeklődése vitt erre a szabálytalanságra.

Siettünk tehát hazafelé és otthon tanakodtunk járőrtársammal, hogy ki lehet a tettes? Nagyon nehéz volt ez a kényszerült pihenés, de megadással kellett be nyugodnunk, hogy ez az ügy nekünk nem terem babérokat.

Hogyan, mely irányban folyt le a nyomozás és mi hiúsította meg az eredményt, azt nem tudom, de annyi tény, hogy az őrsünkről kiyezényelt nyomozó járőr eredmény nélkül vonult be.

Másnap azt a parancsot kaptam őrsparancsnokomtól, hogy a szóbanforgó ügy nyomozására induljak útba Vázsonyi János esendőrral.

Örültem, hogy őt kaptam társamnak. Ez a törekvő fiatal esendőr leste még a gondolataimat is és szívvel-lélekkel igyekezett támogatásomra lenni. Ez pedig megbecsülhetetlen kincs az a járőrvezetőnek és az a tudat, hogy a másodesendőrben teljes támaszát, munkatársát láthatja, a járőrvezető ügyességét megkétszerezi.

Amint a jákóhalmi község háza udvarára megérkeztünk, éppen akkor robogott be a főszolgabíró kocsija is. Ő is ebben az ügyben jött. A főjegyzőnek volt egy gyanúsítottja, aki a meggyilkolt asszony tőzsomszédja volt. A főszolgabíró intézkedésére őrizetbe kellett vennünk ezt az embert. Amikor ez megtörtént, végre hozzáfoghattam a nyomozáshoz.

A fogságban tartott gyanúsítottat kikérdeztem. Természetesen mindent tagadott és az alibi, amit felhozott, rövid utánjárás után be is igazolódott. Így aztán szabadon is engedtem, mert ártatlansága felől semmi kétségem sem volt.

A községi rendőrtől kezdtem érdeklődni az öreg asszony ismerősei és rokonai felől. Gyanus volt nekem az, hogy az ismerősökről szívesen beszélt, de a rokonokról csak immel-ámmal referált, megemlítve, hogy maga is rokona a meggyilkoltnak. A végén pedig kijelentette, hogy: „Maguk csak közegek, én vagyok a rendőrhatóság!” (Nyilván a rövid idővel azelőtt megjelent bűnvádi perrendtartás téves értelmezése váltotta ki belőle ezt az önérzetet!) Erre természetesen csak annyit feleltem, hogy a nyomozás az én dolgom, s hogy egyelőre nincs reá szükségem, elengedtem. Láttam, hogy itt részben a rokonsági kapcsolat, részben pedig a megsértett „hatósági önérzet” miatt támogatásra nem számíthatok.

Felkerestem az előzőleg szabadon engedett gyanúsítottat s most már tanuként kérdeztem ki a néhai öregasszony életmódjára vonatkozólag. A tanu ugyanis szemben lakott a sértettel és így leginkább tudhatott róla felvilágosítást adni. Megtudtam tőle, hogy az asszony nagyon zárkózott volt, a rokonai is ritkán jártak hozzá. Búcsú idején azonban esténként kiment a falu szélén levő szoborhoz imádkozni. Rokonai közül unokaöccsével, Vaskó Józseffel volt a legrosszabb viszonyban, mert rájött, hogy az búzáat lopott tőle.

Vaskóról nem a legjobb erkölcsrajzot kaptam az arra illetékesektől. Meg kellett tehát ezt az embert néz-nem. Elmentünk a lakására. Otthon találtam.

— Jóska, hol szoktad tölteni az estéket? — kérdeztem.

— Olykor Tari Jóskánál, az istállóban — válaszolta.

— Akkor is ott voltál, amikor a nagynénédet meggyilkolták?

— Igen.

— Miről beszélgettetek?

— Nem beszélünk mi semmiről sem, hanem aludtunk.

— Meddig voltál ott?

— Éjfélig.

— És csak azért mentél oda, hogy éjfélig ott aludj, azután pedig hazamenj aludni?

— Hát csak azért, — volt a vontatott válasz. Az olvasó érezheti, hogy ez volt a legény első hazugsága.

— Gyujtottatok-e lámpát? — kérdeztem tovább.

— Igen — válaszolt.

— Ki gyujtotta meg és ki oltotta el?

— Tari.

— Hol feküdtél és hol aludt Tari?

— Én az ágyon, Tari pedig az ágy előtt a bundán.

A válaszokat jól megjegyeztem magamnak, hogy összehasonlíthassam Tari feleleteivel. Nem idézem az egyes kérdéseket és válaszokat, csak az eredményt mondom el. Tari szerint sokáig beszélgették, de már nem tudja, hogy miről. Nem aludtak egyáltalában és Vaskó éjfél tájban hazament. Lámpát egyáltalában nem gyujtottak. Az ágyon ő feküdt, a bundán pedig Vaskó.

Tehát homlokegyenest ellenkezőjét mondotta annak, mint amit Vaskó állított. Már pedig arra, hogy beszélgették-e vagy pedig aludtak kora estétől éjfélig, emlékezniük kellett. De éppen ilyen gyanus volt a többi eltérés is.

Tarit is elfogtam. Vaskó pedig mindezt távolabbról végignézte. Külön-külön helyre zártam be őket és először Vaskót kérdeztem ki újól. Felvilágosítottam a hazudozásairól és felszólítottam, hogy mondja el, hogyan gyilkolták meg Tarival együtt a nagynénéjét. Felvilágosítottam, hogy a börtönből még kiszabadulhat, ha jól viseli magát, még tisztességes mesterségre is megtanítják.

Felesillant a szeme.

— Esztergályos is lehetek? — kérdezte.

— De mennyire! — feleltem — olyan szép pipa-

szárakat fogsz csinálni, hogy esodájára jár majd a falu!

Ugy látszik, vágyainak netovábbja az volt, hogy esztergályos lehessen, mert a gondolat, hogy ezt a mesfelvillanyozta. Mintha még örült volna is a dolognak a szerencsétlen.

Biztos voltam a dologban. Vártam a beismerést. Sokáig gondolkodott, mereven maga elé nézve. Talán már látta is magát, amint a börtönből visszatérve egy kis rendes műhelyben esztergályozza a cifra pipaszárakat, a falubeliek meg körülállják és bámulják a keze ügyességét. Hagytam, hogy gondolkozzék. Egyszer aztán, nagysokára megszólalt.

Azt mondotta, hogy nem mondhat el semmit, meg esküdtek Tarival a hallgatásra és amelyiknek eljárna a szája, azt a másiknak joga van leszúrni. Erre azután elébe tettem egy darab papirost és ceruzát, hogy írja le hát, amit esküje miatt el nem mondhat.

Vaskó erre már nem is ellenkezett, hanem leült az asztalhoz és írni kezdett. Elég olvasható írással állott a papirosra, hogy az öreg asszonyt ő és Tari József gyilkolta meg. Leírta azt is, hogy a rablott pénzt hova rejtették el.

Mikor azután ez az írás a kezemben volt, megmagyaráztam Vaskónak azt, hogy az az eskü, amit Tarival tettek egymásnak a hallgatásra, nem érvényes, mert törvény- és vallásellenes. Bátran elmondhatja tehát a gyilkosság történetét előszóval és részletesen is.

„Hát én voltam, meg a Tari Jóska. Mán három hete lestük a nénémet, mert én tudtam, hogy a pénzét a nyakába akasztott zacskóban hordja. Én beszéltem rá Tarit, hogy szerezzük meg a pénzt. A Jóska pedig ebbe beleegyezett. Két darab hosszú, vékony karót egymáshoz kötöttünk zsineggel, ezzel a harapófogóval fojtottuk meg. Sokáig kellett leleskednünk, amíg a cselekményt végre tudtuk hajtani, mert azelőtt kétszer, mindig kint állott a kapujában a néném szomszédja s ezért nem csinálhattunk semmit. De harmadszorra senki sem látott bennünket. Amikor néném a kis kapun begyűtt, a sarokból a háta mögé húzódtam, nyakába dobtam a karókból készített harapófogót, a karók másik végét összeszorítottam. A néném elesett, mi ketten meg ráállottunk a karók végére. Ezután Tari levágta a zsinegről a néném pénzes zacskóját és magához vette. A néném már akkor meghalt. Felnyaláboltuk, zsinetet kerítettünk és felakasztottuk a kamrában álló létra fokára, hogy öngyilkosságra gondoljanak az emberek. A zacskóban 25 forint volt. Ebből 12 Tarinak, 13 pedig nekem jutott. Az én részem az istállónk jászla alatt van papirosban elásva, Tarié az ő istállójukban van a gerenda fölött a zacskóban.”

Ennyit mondott Vaskó s ezzel tökéletesen eleget is árult el a történetekről.

Vaskót járőrtársam őrizetére bíztam, magam pedig Tarit vittem magammal az istállójukba. Behozattam vele a létrát és felszólítottam, hogy vegye le a gerendáról a zacskóban elhelyezett 12 forintot. A talaj láthatólag megingott a gyilkos lába alatt, majd lerokadt a meglepetéstől. Ugy látszik, nagyon erősen bízott abban, hogy Vaskó megtartja az esküjét. Amikor aztán hozta a pénzt s a kezembe adta, éktelen káromkodással szidalmazni kezdte az „esküszegő” Vaskót és kijelentette, hogy most már ő is elmond mindent. Meg is tette ezt, de újságot természetesen már nem mondhatott. Előkerült a Vaskóék istállójában elásott pénz is. A nyomozást befejeztem, most már a korgó gyomrom is eszembe juthatott, amelyet bizony teljesen elhanyagoltam eddig.

Járőrtársam nem csak ahhoz értett kitünően, hogy szolgálatteljesítés közben a jobb kezem legyen, hanem a gyomrom szavát is megértette, amint annak is eljött az ideje. Mire fölneszeltem, már seregett is a tűzön egy pompás darab friss kolbász.

Már útra készen állottam, amikor a községi hajdú elébem állott és a Jákóhalmán lakó, éppen szabadságon tartózkodó Hajdú huszárszázados úr üzenetét hozta, amely szerint befogatja a hintáját és bevitet bennünket Jászberénybe. Nagyon halásan és jóleső érzéssel köszöntem meg a nem várt megbízottat, ami nem is annyira a magam személyének, mint a testületnek szólt. De így is büszke voltam rá.

Berobogtunk tehát Jászberénybe, átadtuk a tetteseket, tényvázlatot és bünjeleket az illetékes hatóságnak és bevonultunk az örsre.

Vaskó mégsem lehetett életében esztergályos, mert büntetése töltése közben meghalt. Tari is elnyerte méltó büntetését, de az ő további sorsát már nem ismerem.

AZ ORSZÁGOS TISZTI KASZINÓ KÖZLEMÉNYEI

Szerzőszám a tisztikaszinói tagságdíjak befizetésénél. Tévedések elkerülése végett a számadótestek figyelmét felhívjuk arra, hogy a tagsági díjak befizetésénél továbbra is, mint eddig és mint az illetmények felszámításánál: a 17.000-szeres szerzőszám marad érvényben, vagyis havi egy, illetve negyedévi három aranykorona szorozva 17.000-rel = 51.000 papirkorona vonandó le a Tisztikaszinó javára az illetményekből. A levonási névjegyzékben a számadótestek *mindenkor és okvetlenül* tüntessék fel a tagsági igazolványok számát, valamint a lakcímeik esetleges változását.

Tisztikaszinói estélyek sorrendje. (1925—26. idényben.)
I. Mikulás-estély: 1925. december hó 5-én. Kezdeté 18, vége 22 órakor. Műsor után tánc. — *II. Szilveszter-estély:* 1925. december 31-én. Kezdeté 21 órakor. Műsor után tánc. — *III. Tisztikaszinói bál:* 1926. január hó 16-án. Kezdeté 21 órakor. Külön meghívókkal. — *IV. Műsoros bajtársi estély:* 1926. február 6-án. Kezdeté 21 órakor. Csak tagok és családtagjaik részére. — *V. Nagy hangverseny.* 1926. március 6-án. Kezdeté 21 órakor. Műsor után tánc nem lesz. Ezekon kívül még egyéb kisebb-nagyobb szórakozási alkalmatosságokat (hangverseny, tánc, előadások stb.) is rendez a Tisztikaszinó, melyeket idejében tesz közhírré. *Részletes tájékoztató* a meghívási és belépési módokról november hó 15-étől a kaszinó teremőreitől díjtalanul kapható. Meghívók a teremőroknél máris kiállíthatók.

A tagsági igazolványok felülbélyegzése a tisztikaszinóban már kezdetét vette a délelőtti hivatalos órákban. Akiknek tehát a jelen 1925—26. idényre érvényes, *kékszínű* bélyegzővel lebélyegzett arképes igazolványa vagy fényképe még nincsen, az saját érdekében mielőbb — esetleg küldőnc útján — szerezze azt be. A lebélyegzésnél kéri a Tisztikaszinó a tagjait, hogy a régi bélyegző alatti, vörös tintával írott számra hivatkozzanak. A régi 1924—25. évre érvényes zöld színű tagsági bélyegzővel lebélyegzett igazolványok még csak 1925. évi december hó 31-éig érvényesek.

SPORT

Kegyeleti staféta Debrecenben. A Magyar Athletikai Szövetség keletmagyarországi kerülete, hogy a világháborúban elesett hőseink iránti kegyeletét lerója, november hó elsején. Mindenszentek napján, 11 órai kezdettel a világháború hőseinek emlékére Debrecenben keresztül staféta-futást rendezett. A versenyen, melynek távolsága körülbelül 3400 méter volt, a polgári egyesületek részéről 22, a honvédség, csendőrség és vámőrség részéről 7, összesen 29 csapat 290 futóval vett részt. A debreceni csendőrkerület csapata a résztvevő 29 csapat között váltásról-váltásra a második, illetőleg harmadik helyezést biztosítva, harmadiknak ért a célhoz a debreceni egyetemi atletikai klub és a gazdasági akadémia csapata mögött, megelőzve a katonai alakulatok csoportjában szereplő debreceni II. honvéd gyalogezrednek igen jó képességű csapatát, valamint számos sportegyesületet. A csapat nagyszerű teljesítménye úgy a sportkörökben, mint a nagyközönség körében általános feltűnést keltett és őszinte elismerést váltott ki, bizonyoságot téve a testület és kerület sportolásának rohamos fejlődéséről. A csapat tagjai, kik közül heten a debreceni iskola állományába tartoztak, ezüst érmét nyertek.

Szőnyegek

bútorzövetek, matrac, csinvatok,
kocsigyártó- és kárpitoskelekek stb.
Neumayer Fülöp rt.
Budapest, V., Deák Ferenc-tér 1. szám.
Tel.: 11-21. Alap. 1889.

HIREK

Dicséreték és jutalmak. *A m. kir. pécsi IV. számú csendőrkerület parancsnoka, Erdélyi József I. és Deák István I. 2. osztályú tiszthelyetteseknek a Bános község határában levő pécsi papnövelde-uradalom erdejében uradalmi erdő-őröket fegyveresen megtámadó hat főnyi ismeretlen orvvadász kilétének gyors és szakzszerű kinyomozása, ártalmatlanná tétele, elrejtett fegyverek kézrekerítése körül járőrvezetőként teljesített igen leleményes, buzgó és eredményes szolgálatáért a legfelsőbb szolgálat nevében kerületi dicsérettel való ellátás mellett teljes elismerését fejezte ki. — A m. kir. belügyminiszter úr a közbiztonsági szolgálat terén kifejtett szorgalomért a Török Ferenc-féle jutalmazási alaphoz Fass Árpád és Rákóczi Márk főtörzsrörmestereknek 100—100 korona, Gyök Imre és Bors András 3. osztályú tiszthelyetteseknek 80—80 korona, Bálint István, Gálos János és Mrázik János 2. osztályú tiszthelyetteseknek 60—60 koronát, a m. kir. csendőrségi jutalmazási alaphoz: Bagócsi Mihály, Gócze József II. és Békes József 2. osztályú tiszthelyetteseknek 60—60 koronát, Kakas Sándor 3. osztályú tiszthelyettesnek, Boros Ferenc, Bezák József főtörzsrörmestereknek és Illés József csendőrnek 60—60 koronát, a Dombrádi Nagy Gyula-féle alapítványból: Gáspár István 2. osztályú tiszthelyettesnek 52 korona pénzjutalmat engedélyezett.*

Csendőrtiszti vizsga. Mult hónap 30-án tették le az írásbeli és 31-én a szóbeli gyakorlati csendőrtiszti vizsgát a következő tisztek: Laczkovits László százados, Puljer Fülöp százados, vitéz Taby Árpád főhadnagy, Bakó László főhadnagy, dr. Dobolyi Lajos főhadnagy, Klepp Károly főhadnagy, Inczedy Ágoston hadnagy, Czirfusz Ferenc hadnagy, továbbá Mayer László hadapródjelölt-örmmester. A vizsgán Száhlender Béla tábornok, a m. kir. csendőrség felügyelője elnökölt s jelen volt Ziegler Emil, a m. kir. csendőrség felügyelőjéhez beosztott tábornok, Fischer József ezredes, a belügyminiszterium VI. c. és Szőke Béla ezredes, a belügyminiszterium VI. b. osztályának vezetője is. Felügyelő úr teljes megelégedését fejezte ki a tanári karnak és elismerését a vizsgázott tiszteknek.

Harsányi Barna alezredes eltűnése. Harsányi László nyíregyházi lakos folyó hó 5-én bejelentette, hogy fivére, Harsányi Barna csendőr alezredes, volt nagykanizsai osztályparancsnok, folyó hó 2-án eltűnt Budapestről, Kaesa-utcai lakásáról és azóta nem adott életjelt magáról. Eddig nem sikerült a nyomára akadni. Budapesten megrongált idegrendszerét gyógyíttatta már hónapok óta. Lakásáról szürke polgári ruhában távozott.

Elöléptek: Főtörzsrörmesterré: a IV. számú csendőrkerületben: Részeg Antal, az V. számú csendőrkerületben: Kristály István és Mihály Sándor törzsrörmesterek. Örmesterré: a IV. számú csendőrkerületben: Keszthelyi István, Bártfai András, Posvári János; az V. számú csendőrkerületben: Szécsi István, Bátor Mihály és Hangodi János csendőrök.

Házasságot kötöttek: a IV. számú csendőrkerületben: vitéz Náray Jenő főhadnagy Osztovia Olga úrhölgygel Barszon, Dancs István 2. osztályú tiszthelyettes Dömötör Katalinnal Surdon, Vida János főtörzsrörmester Lóth Rozáliával Magyarországhelyen, Simon Imre főtörzsrörmester Gbl Rozáliával Tolnán, Tóth Ferenc III. főtörzsrörmester Turnár Irénnel Csurgón; az V. számú csendőrkerületben: Kujbus János örmester Jambrik Viktóriával Ujkigyóson.

Elhaltak: A pécsi csendőrkerület tisztikara jelenti, hogy Kelemen Ferenc csendőr gazdasági főhadnagy 39 éves korában, folyó hó 10-én fél nyolc órakor Pécsen főlétte magát. Katonai szolgálatát a volt cs. és kir. 37. gyalogezrednél kezdte meg 1907 április 1-én. A világháborúban 44 hónapi haretéri szolgálatot teljesített és kitüntetései: 1. oszt. ezüst, háromszorosan a 2. oszt. ezüst, kétszeresen a bronz vitézségi érme, sebesülési érem négyszeres sebesülése alapján, Károly csapatkereszt és a porosz harcok érem igazolják, hogy önfeláldozó, hős katonája volt hazájának. A vörös forradalom hónapjaiban Aradon tartózkodott, majd a kommun bukása után csapatszolgálatra jelentkezett és különböző beosztásokban szolgált mint tartalékos hadnagy. Csendőr gazdasági tiszti próbaszolgálatát 1921 július elsején kezdte meg. Az előírt idő leteltével véglegesítették és 1923 szeptember elsején csendőr gazdasági főhadnaggyá lépett elő. A belügyminiszterium VI-b. osztályában teljesített szolgálatot folyó évi május 16-áig, amikor Pécsre került. Búskomorságra hajló, deprimált lelkiállapota már hosszabb idő óta feltűnt környe-

zetének. Derék bajtársat és kiváló munkaejét veszítettünk benne, négy serdületlen és immár teljesen árva gyermeke pedig atyját siratja. Temetése folyó hó 12-én 10 órakor történt meg a pécsi köztemetőben.

Závoczki Péter és Léhi Ferenc I. számú csendőrkerületbeli csendőrök elhaláloztak.

Tasy Dániel gazdasági alezredesnek, a központi gazdasági hivatal főnökének neje folyó hó 6-án hosszas szenvedés után Budapesten meghalt. Temetése folyó hó 8-án történt a farkasréti temetőben, a budapesti csendőrtisztikar általános részvétele mellett.

Kérelmek. Kölcsonös áthelyezésüket óhajtják: Varga Lajos II. kalocsai őrsbeli (bajai osztály) csendőr a kecskeméti osztály területére; Kiss Lajos mátramindszenti őrsbeli (egri osztály) csendőr a miskolci vagy szolnoki osztály területére; Búza Bertalan mátramindszenti őrsbeli (egri osztály) csendőr az abaujszántói osztály területére; Turcsányi Sándor rákoscsabai őrsbeli (budapesti I. osztály) csendőr a szolnoki osztály területére, esetleg a vele cserélő áthelyezési költségeinek magarávállalásával is. Kérik azokat, akik kölcsonös áthelyezésüket óhajtják, közöljék velük címüket.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Olvasóinkat kérjük, hogy jeligéül kisebb helységek neveit válasszák, mert az azonos jeligéből származó félreértéseket csak így lehet elkerülni.

P. csendőr, Sátoraljajhely. A szőlőpásztoroknak az a cselekménye, hogy a tolvajjal előzetesen egyetértve, jutalom fejében megengedték, hogy az őrizetükre bízott területről szőlőt lopjon, mindenesetre a Btk. 336. §-ának 7. pontja szerint ítélandó meg. Más kérdés, hogy a Btk. 336. §-ának 7. pontja alkalmazható-e a tolvajra is, aki sem a hegyközséggel, sem az egyes szőlőtulajdonosokkal szolgálati viszonyban nincsen. A közölt esetben a 336. §. 7. pontja a tolvajra is vonatkozik. Itt ugyanis tettestársaságról van szó, mert a szőlőpásztorok az elvételi cselekményhez nem pusztán könnyítéssel, hanem együttes és közös elkövetéssel járultak hozzá. Ők jelölték ki a lopás helyét, az elvinni szándékolt szőlő minőségét és mennyiségét. Ez a cselekvőség meghaladja a bűnségíttség fogalmát. Azért lényeges az esetnek ez az oldala, mert a tettes vagy részes személyes tulajdonságainak a bűncselekményben résztvevő más tettesre vagy részesre való vonatkoztatásában a bíróság gyakorlata nem egységes. Szabályul mégis annyit lehet megállapítani, hogy a bíróság a személyes tulajdonságoknak (a jelenvaló esetben a szolgálati viszony) másokra való vonatkoztatásában rendszerint a tettes személyi tulajdonságait veszi kiindulópontul, nem pedig a bűnségítést vagy felbujtót. Fontos körülmény a közölt esetben annak tisztázása, kinek az alkalmazottja a szőlőpásztor? Kiktől kapja bérét? Szolgálati állandó, rendszeres-e? Véleményünk oda hajlik, hogy a szőlőpásztor, ha a hegyközségi elöljáró fogadta is fel, az egyes szőlősgazdákkal van cselédi viszonyban. A hegyközség törvényen alapuló, önkormányzatos testület, de tagjainak vagyoni jogi képviselőre nem hivatott. A felesketett szőlőpásztor hatósági közegek tekintendők, de egyébként nem közhivatalnok, ha a hegyközség alkalmazta is.

Királyság. Nincs rá mód, hogy a távol töltött 13 hónapot nyugdíjába beszámítsák. Kötelezőjébe katonai szolgálati idejéből legfeljebb 3 év beszámít.

Délbábos rónaság. Az 1922. évi 9600/B. M. rendelet értelmében az egyesületek (kaszinók, társas körök, klubok) zárórája éjjel után 2 óra. Ha tehát ott ez időn túl mulatoznak, feljelentheti a kaszinót, de ellenőrzés céljából oda nem léphet be.

13. NyUKOSz sorsjegyeit nem húzták ki.

Érdeklődő csendőr. A pénzügyőrségnél teljesített szolgálati kötelezőjébe nem számít be, de nyugdíjába igen.

KEMÉNYFA TARTÓS KIVITELBEN
HÁLÓSZOBA JÓTÁLLÁSSAL KAPHATÓ
 CSENDŐRÖKNEK KEDVEZŐ
 RÉSZLETFIZETÉSI FELTÉTELEK.
LÁNYI bútorkereskedő, VII. ker., Nyár-utca 1. sz
 Rákóczi-út sarok (Rókussal szemben)

Nem tudom. 1. A tettes fogatot kér kölesön szomszédjától, hogy vajudó feleségéhez a messze lakó bábát elhozza. A szomszéd azt megtagadja annak ellenére, hogy a tettes életveszélyre hivatkozik. A tettes erre önkényűleg előállítja a szomszéd fogatát s azon el akar hajtatni. A szomszéd tiltakozik, majd a kapuba állva, meg akarja akadályozni a tettest szánatában. A tettes erre ellöki a szomszédot a kaputól és elhajt, majd a bába megérkezése után a fogatot sértetlenül visszaadja. A tettes cselekménye a Btk. 350. §-ába ütköző zavarolás vétségét állapítja meg. Más kérdés, hogy a tettes a Btk. 86. §-a alapján sikerrel hivatkozhat-e a büntetlenséget biztosító végszükségre. Minden valószínűség szerint: igen. A bíróság azt fogja vizsgálni, hogy a feleség valóban életveszélyt talált volna-e megoldást. 2. A szerető hűtlensége miatt öngyilkossá lett nő haláláért a hűtlen udvarló büntetőjogilag felelősségre nem vonható. 3. Csak a betöltött 18-ik életévtől kezdődőleg számít a nyugdíjigény.

Leszerelő csendőr. Kötelezője — ha katonai szolgálatát igazolni tudja — folyó évi április hó 30-án lejárt.

Zalaegerszeg S. Ön csak a részletív számát inta meg nekünk. A nyereségekötvény számára van szükségünk ahhoz, hogy a kívánt felvilágosítást megadhassuk.

Sumár. Névtelen levélre nem válaszolunk.

Mihez tartás. Amit a f. évi 11. számunkban „Levente” jelige alatt közöltünk, fennáll, mert szabályzat alapszik, ami pedig mindenkire nézve irányadó.

Hanság, T. E. Forduljon a washingtoni magyar követséghez, amelynek címét f. évi 19. számunkban „F. J. csendőr, Baltavár” jelige alatt megtalálja.

G. főtörzsörmeister, Esztár. Építkezési kölesön iránti kérvényét nem köteles szolgálati úton felterjeszteni a népjóléti miniszter úrhoz, de jobban teszi, ha a szolgálati utat választja.

Szamosujvár. 1. Honosítási kérvényének elintézésével együtt vissza fogja kapni a születési anyakönyvi kivonatok is. Ha igen sürgős és fontos szüksége van rá, írja meg nekünk, mi megszerezzük Önnek, de honosítási kérvényét addig nem fogják elintézni, amíg az okmányok kérvénye mellé újból vissza nem kerülnek. 2. 1924 november 30 és december 1. között játszódtott le a revali kommunista puccs. Esztország szomszédos Oroszországgal, ahonnan agitátorok özönlöttek el. A kommunisták 3-12 fős rohamesapatokra szóródva, előre meghatározott terv szerint indultak meg hajnali öt órakor a pályaudvarok, laktanyák, postaépület, miniszteriumok, parlament, rendőrség, tankok, páncélautók, repülőtelep, az elnök palotája és az exponáltabb politikusok magánlakásainak megszállására. A gyanútlan őrszemeket legyilkolták, az őrszobák legénységét kézigránáttal tették ártalmatlanná. Nagyobb harc csak a hadügyminiszteriumban, a pályaudvaron és a katonai iskolában fejlődött ki. A postahivatal, belügyminiszterium, parlament, miniszterelnökség és rendőrség megszállása sikerült nekik. Mindez egy és fél órahosszat tartott, amikor a katonaság tervszerű ellenakciót kezdett s a kommunisták harc nélkül megfutamodtak, illetőleg fogságba jutottak. A vezetők azonban elmenekültek. A kormány még a puccs időtartama alatt kihirdette az ostromállapotot. A puccs száz ember életébe került. A munkásság nem csatlakozott a kommunista rohamesapatokhoz, hanem tovább végezte munkáját és kitartottak a hivatalokban is. Oroszország tervezte a puccsot és számított a munkásság csatlakozására. A puccs kitörését főleg az tette lehetővé, hogy a hatóságok nemtörődomséggel kezelték a kérdést. Tanulság: éberséggel, szervezettséggel és a legkisebb megmozdulás kerülhetetlen elnyomásával lehet ilyesminek az elejét venni.

V. L. főtörzsörmeister, Csanádapáca. Koronaügyészhelyettes volt, évekkal ezelőtt meghalt.

Jövő remény. 1. Kötelezője 1924 december 31-én lejárt. 2. Az Ön pedig 1927 február 28-án jár le. De mindkettőjüké csak abban az esetben, ha katonai szolgálatukat igazolni tudják.

Névtelen csendőr. Kérésre magyarosíthatja a nevét. Kérvényére ragasszon 10.000 koronás okmánybélyeget, csatolja hozzá a születési anyakönyvi kivonatát, illetőségi bizonyítványát és terjessze fel szolgálati úton a belügyminiszter úrhoz.

Balaton. Az állami tejmunkás iskola Kisbéren van. A felvétel feltétele az, hogy írni, olvasni és számolni tudjon az illető. A legközelebbi tanfolyam jövő év májusában veszi kezdetét. Forduljon az iskola igazgatóságához. Megelőző állami szolgálatra természetesen a felvételeknél tekintettel vannak. Az iskola elvégzése után önállóan is foglalkozhatik tejtermékek készítésével. Van egy másik ilyen iskola: a tejipari szakiskola Pusztaláncos (u. p. Káld, Vasvárm.); az talán még megfelelőbb lenne. Annál is az igazgatóságához kell fordulnia.

E. E. csendőr, Mezőcsát. Tarthatja.

Főhadnagy. 1. A várakozási illetékekkel való szabadságosítási idő a nyugdíjigénybe nem számítható be, mert az ilyen egyenlő a nyugdíjazott állapottal. 2. A csendőrségi pótdíj szempontjából is csak a ténylegesen teljesített szolgálati idő számít be.

K. J. őrmester, Kenderes. Az utazás időtartamára napi-díjat, azután pedig vezényeltetési pótdíjat kap.

N. F. csendőr, Levél. 1. Ha igazolni tudja az arevonalbéli szolgálati idejét, akkor a Károly csapatkereszt megilleti. A volt 31. honvéd gyalogezred irattára a Veszprém vármegyei alispáni hivatalban (Veszprém) van, forduljon oda az igazoláshoz szükséges okmányokért. Azután a kerületi parancsnokságtól kérje az igényjogosultság megállapítását. 2. A III. o. legénységi szolgálati jel megilleti.

S. J. csendőr, Szálka. Sterneggi Günther Ferenc főelőadó Budapesten az Ezredes-utca 7. szám alatt teljesít szolgálatot az autózem központnál. A volt 24. vadászszázalaj irattára Esztergomban van az alispáni hivatalban, ha oda fordul, esetleg többet érhet el. Ha pedig ez sem vezetne eredményre, forduljon a hadtörténelmi levéltárhoz Budapestre.

Sz. H. Zoltán Pál volt tartalékos hadnagy Budapesten lakik. Címe: Baross-utca 77. szám, IV. 2.

T. J. csendőr, Komárom. Egyiket sem találjuk. A volt es. és kir. 2. gyalogezred irattára a románok kezére jutott

B. K. A volt 24. honvéd gyalogezred irattárát elvitték a románok. Tudomásunk szerint lépések történtek a kormány részéről a románok által elvitt, vagy lefoglalt irattárak megszerzése iránt, de hogy ez vezet-e eredményre s mikor, azt nem tudhatjuk.

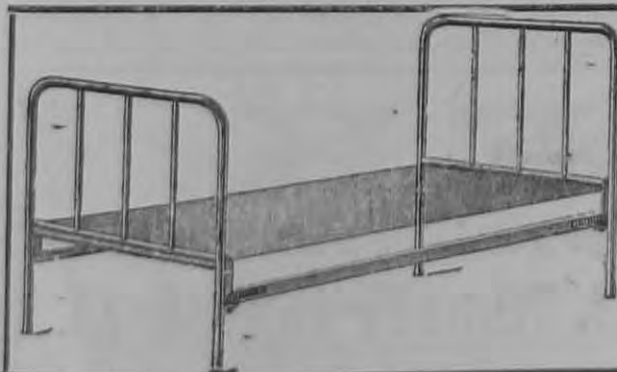
T. I. II. őrmester, Villány. Kremszner Fridolin tanácsnok a honvédelmi minisztérium 10. osztályában teljesít szolgálatot. A volt es. és kir. 12. huszárezred irattárával is megpróbálkozhatik, amely Miskolcon van az alispáni hivatalban.

V. Szücs György csendőr, Karcag. Kis Kálmán főhadnagyot nem találjuk, Sipos Gyula ny. tábornok Budapesten lakik, I., Avar-utca 13/15. szám alatt. A volt 17. honvéd gyalogezred irattára Székesfehérvárott van az alispáni hivatalban.

A szerkesztésért és kiadásért felelős:
PINCZÉS ZOLTÁN százados.

Pallas részvénytársaság nyomdája Budapest, V., Honvéd-u. 10.
(Telefon: 5-67, 5-68.)

Felelős vezető: Tiringor Károly műszaki igazgató.

HIKKER GYULA Réz-, vasbútor-, sodronybetét- és gyermekkocsi gyára

Réz- és vasbútorok, valamint gyermekkocsik szak-szerű javítását, fényezését és csiszolását elvállalom

Telefon:

Gyár

József 124-12.

Mintaraktár:

Budapest, VII., Dohány-utca 6.

Telefon:

Mintaraktár

József 61-97.

A Csendőrségi Lapokra hivatkozók 5% engedményben részesülnek.